

Turinys

Įvadas. Lietuvos laisvosios rinkos institutas 2005 metais

- I. Mokesčiai ir jų administravimas**
- II. Darbo santykių reguliavimas**
- III. Sveikatos apsaugos sistema**
- IV. Žinių ekonomika**
- V. Transportas**
- VI. Energetika**
- VII. Žemės nuosavybė ir žemės rinka**
- VIII. Laisvosios rinkos idėjų sklaida**
- IX. Kitos temos**
- X. LLRI žiniasklaidoje**
- XI. Nuorodos į svarbiausius LLRI analitinius darbus**

Ivadas. Lietuvos laisvosios rinkos institutas 2005 metais

2005 metai Lietuvos laisvosios rinkos institutui buvo naujų iššūkių, nuoseklaus ir intensyvaus darbo metai. Instituto darbai ir idėjos buvo nuolat plačiai pristatomi Lietuvoje, taip pat ir už jos ribų.

Nuo 2005 metų institutas pradėjo dirbti pagal strateginį planą, kuriame patvirtintos prioritetingos veiklos sritys 2005-2007 metams: mokesčių, sveikatos apsaugos, energetikos, transporto, žinių ekonomikos, darbo santykių reglamentavimo, žemės nuosavybės ir žemės rinkos ir laisvosios rinkos idėjų sklaidos sritys. Visi LLRI pasiekimai šiose srityse išsamiai pristatyti ataskaitoje. Mums tikrai džiugu, kad institutas 2005 metais savo darbais sėkmingai „įžengė“ į jam naujas transporto ir energetikos politikos sritis.

Kaip ir ankstesniais metais valdžios institucijos, tarptautinės ir nevyriausybinės organizacijos nuolat kvietė LLRI ekspertus dalyvauti darbo grupėse, kreipėsi nuomonės dėl įvairių ekonominės politikos klausimų. Institutas taip pat inicijavo ir pristatė valdžiai ir visuomenei naujus tyrimus ir reformų pasiūlymus – dėl energetikos politikos, registrų rinkos liberalizavimo, kelių finansavimo, jūrų uosto valdymo ir geležinkelių sektoriaus reformos.

Institutas toliau tęsė aktyvų bendradarbiavimą su žiniasklaida – inicijavo daug autorinių straipsnių, žiniasklaidos atstovai nuolat kreipėsi dėl nuomonės, interviu ar komentarų. Kiekvieną mėnesį suskaičiuojama apie 83 LLRI komentarus ir pasirodymus diskusijose radijuje, televizijoje bei publikacijas spaudoje (įskaitant straipsnius, komentarus, pranešimus spaudai). 2005 metais atnaujintas instituto tinklapis (www.lrinka.lt ir www.freema.org). Tikimės, jog naujoji LLRI svetainė skaitytojams bus patogesnė, greitesnė ir funkcionalesnė.

Akademinė bendruomenė kvietė skaityti paskaitas aukštosiose mokyklose, jaunimo organizacijų sambūriuose, mokslinėse konferencijose (dalyvauta 10-je renginių). Institutas antrą kartą paskelbė rašinio konkurso „Laisvės studijos“: buvo pateikti 25 darbai iš dvylikos Lietuvos ir užsienio universitetų.

LLRI ekspertai dalyvavo 77 konferencijose, diskusijose, seminaruose įvairiomis temomis tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Nemažai renginių suorganizavimo ir patys – iš viso 2005 suorganizuota 15. Per praėjusius metus buvo perskaityti 68 pranešimai savo ir kitų organizacijų rengtuose renginiuose.

Gegužės mėn. LLRI pristatė leidinį „Lietuvos ekonomikos tyrimas 2004/2005(2)“, išleistą lietuvių-anglų kalbomis. Jame pateikiami jubiliejinio – 15-ojo Lietuvos ekonomikos tyrimo rezultatai – rinkos dalyvių 2004 m. Lietuvos ekonomikos rodiklių vertinimai ir patikslintos prognozės 2005-iesiems. Be to, gegužės 11 d. institutas surengė jubiliejinio tyrimo pristatymą, skirtą šio tyrimo dalyviams ir instituto rėmėjams. Lapkričio mėnesį buvo pristatytas 16-asis LLRI ekonomikos tyrimas, išleista knyga.

LLRI ekspertai aktyviai dirbo ir tarptautinėje sferoje – dažnai ekspertai buvo kviečiami dalyvauti tarptautiniuose renginiuose ir išdėstyti savo požiūrį į Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius ekonomikos procesus, užfiksuota 38 viešumo atvejai užsienio žiniasklaidoje. 2005 m. spalio 14-15 d. Vilniuje vyko LLRI organizuota Europos laisvosios rinkos idėjas propaguojančių nevyriausybinių organizacijų konferencija „Europos trečiasis kelias: ar judame į priekį?“. Renginyje dalyvę ryškiausi dešinėsios pakraipos institutų (angl. think-tank) atstovai iš Europos, JAV, Čilės ir kitų šalių diskutavo apie bankrutuojantį Europos socialinį modelį bei ekonominį saugumą Europoje. Iš viso renginys sutraukė apie 100 dalyvių iš 24 šalių. Renginyje dalyvavo pirmą kartą į Lietuvą LLRI kvietimu atvykęs garsus pasaulio ekonomistas, Čilės pensijų reformos architektas dr. Chosė Pinera (José Piñera).

2005 m. institutui ypatingi tuo, kad mes pažymėjome 15-kos metų veikos sukaktį. Ta proga institutas pristatė leidinį „Laisvės algoritmai“. Jame pristatomi vertingiausi buvusių ir esamų instituto darbuotojų straipsniai, atspindintys reikšmingiausias Lietuvos ekonomines, socialines ir politines aktualijas bei instituto veiklą per 15 metų. Ši sukaktis buvo puiki galimybė apžvelgti instituto 15 metų darbus ir įvertinti ateities perspektyvas.

I. Mokesčiai ir jų administravimas

Sausio 19 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Premjero Algirdo Brazausko rengiamoje **diskusijoje apie mokesčių politiką Lietuvoje**. Diskusijoje, į kurią buvo pakviesti žinomi Lietuvos ekonomistai ir analitikai, buvo svarstoma, kaip galima būtų išvengti naujų mokesčių. LLRI nuomone, naujų mokesčių įvedimas būtų pražūtingas Lietuvos ekonomikai ir žmonių gerovei, todėl būtina ieškoti kitų šaltinių, kaip subalansuoti biudžetą. LLRI ekspertų įsitikinimu, tokių šaltinių Lietuvoje yra.

Vasario 17 d. LLRI prezidentas dalyvavo CNE ir Stokholmo tinklo (Stockholm Network) konferencijoje „Ar Vakarai žino geriausiai?“ („Does the West Know Best?“). Renginyje buvo aiškinamasi, ko ES-15 šalys gali pasimokyti iš savo kaimynių Rytų ir Centrinėje Europoje, kaip įgyvendinti radikalias rinkos reformas. Konferencijoje U.Trumpa kalbėjo apie mokesčių harmonizavimą, reguliavimą ir konkurenciją.

Vasario 25 d. LLRI surengė **spaudos konferenciją "Planuojamas mokesčių perstumdytas virs mokesčių naštos augimu"**, kurioje LLRI atstovai pristatė poziciją dėl naujausio valdančiosios koalicijos mokesčių pertvarkos plano ir pateikė **gyventojų apklausos apie nekilnojamojo turto mokesčio įvedimą rezultatus**. Spaudos konferencijoje dalyvavo LLRI prezidentas U. Trumpa, viceprezidentas R. Šimašius ir ekspertas G.Miliauskas.

2005 m. pavasarį pristatydama visuomenei **mokesčių pakeitimus**, Vyriausybė teigė, kad jie skirti mokesčių naštai mažinti. Tačiau Seimui pateikti svarstyti įstatymų projektai tebuvo skirti neesminiam mokesčių naštos perskirstymui ir (kaip pažymima ir jų aiškinamuosiuose raštuose) valdžios sektoriaus išsipareigojimams vykdyti, o ne mokesčių naštai mažinti. LLRI aktyviai dalyvavo viešose diskusijose dėl mokesčių paketo. Buvo paruošta LLRI pozicija ir siūlymai dėl 2005 m. gegužę Seime svarstomų mokesčių įstatymų: Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pataisų, Nekilnojamojo turto mokesčio įstatymo projekto ir Laikinojo verslo mokesčio įstatymo projekto. Ši pozicija 2005 m. gegužės 10 d. buvo pateikta Lietuvos Respublikos Seimo frakcijoms ir Seimo nariams.

Gegužės 11 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa **dalyvavo Seimo Pirmininko Artūro Paulausko pasitarime** su ekonomikos ir finansų ekspertais, kuriame buvo aptarti biudžeto balansavimo ir mokesčių keitimo klausimai. Dvi valandas trukusiame susitikime taip pat dalyvavo Lietuvos banko Ekonomikos departamento direktorius Raimondas Kuodis, „Nord/LB“ analitikas Vadimas Titarenko ir ekonomistas Povilas Gylys.

Jog alternatyvų naujam verslo mokesčiui tikrai yra, finansų ekspertai teigė ir gegužės 12 d. vykusiame **Lietuvos Respublikos Prezidento Valdo Adamkaus pasitarime** su finansų ekspertais dėl mokesčių reformos, kuriame dalyvavo LLRI prezidentas Ugnius Trumpa.

Deja, verslo mokestis buvo įvestas. Tik ekspertams pavyko valdžios atstovus įtikinti neapmokestinti naujuoju mokesčiu įmonių apyvartos.

2005 m. gegužės 3 d. Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) pranešimu spaudai Lietuvos piliečius informavo, kad **laisvės nuo mokesčių diena šiemet atėjo gegužės 5 dieną**. LLRI atlikti skaičiavimai rodo, kad šiemet laisvės nuo mokesčių diena Lietuvoje šiek tiek priartėjo. 2005 metais Lietuvos gyventojai, verslo įmonės ir organizacijos turi dirbti 125 dienas, kad išlaikytų sparčiai augantį valstybės aparatą ir valstybės žinioje tebesančias veiklas.

Institutas jau keletą metų atkreipia dėmesį į problemas, susijusias su rinkliavų įstatymu. Viena iš aktualiausių problemų yra ta, kad rinkliavos yra naudojamos tais atvejais, kai jos arba nėra būtinos apskritai (kaip rinkos ribojimo priemonė) arba naudojamos vietoje apmokėjimo už paslaugas, teikiamas rinkoje. Pastarojo požiūrio iliustracija yra **rinkliavos už atliekų surinkimą**, kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 30 straipsnio 4 dalyje ir Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo 11 straipsnio 8 punkte. Atsižvelgdami į tai, jog pastaruosiu metu atskirose savivaldybėse išryškėjo problemos įgyvendinant vieną iš Atliekų tvarkymo įstatyme numatytų atliekų surinkimo variantų, o kitose savivaldybėse yra diskutuojama apie šią sistemą, taip pat į tai, jog Seime šiuo metu svarstomas Atliekų tvarkymo įstatymo pakeitimo įstatymas, LLRI pateikė savo išvadas dėl Atliekų tvarkymo įstatyme numatytų atliekų tvarkymo būdų Seimo sudarytai darbo grupei. Apie šias išvadas institutas taip pat informavo visas Lietuvos savivaldybes,

tikėdamasis, kad šios išvados padės joms įtvirtinti efektyvesnius ir vartotojams priimtinesnius atliekų surinkimo būdus. Buvo gauti atsiliepimai iš keleto savivaldybių.

Rugsėjo 13 d. seminare "**Kelių finansavimo alternatyvos**" ir spaudos konferencijoje LLRI pristatė naują studiją, kurioje analizuojami ir vertinami Kelių priežiūros ir plėtros programos (KPPP) alternatyvūs finansavimo būdai ir pateikiami siūlymai, iš kokių lėšų, neįvedant naujų mokesčių, finansuoti Lietuvos kelius ir kaip tas lėšas rinkti, kad rinkos dalyvių ekonominės motyvacijos būtų mažiausia iškreipiamos ir lėšų surenkama daugiausiai. Pasiūlymai suformuluoti išanalizavus galiojančią teisinę bazę Lietuvoje, kelių finansavimo reglamentavimo tendencijas Europos Sąjungoje (ES), poveikį transporto sektoriaus konkurencingumui, bendrąjį ekonominį ir socialinį poveikį bei praktines jų įgyvendinimo galimybes. apie galimus kelių finansavimo Lietuvoje būdus. Ši diskusija buvo inicijuota aptarti principinį požiūrį į kelių finansavimą, dalykiškai pasvarstyti galimus kelių finansavimo variantus. Daugumos renginio dalyvių, atstovaujančių skirtingas interesų grupes, reakcija buvo pozityvi ir konstruktyvi. Spaudos konferencijoje dalyvavo žurnalistai iš 11 žiniasklaidos priemonių, buvo publikuota/transliuota 15 reportažų šia tema.

Rugsėjo 20 d. LLRI ekspertai Seimo nariams išplatino poziciją, kurioje ragino Seimą priimti svarstomą rezoliuciją, kviečiančią Lietuvos Vyriausybę kreiptis į Europos Komisiją su konkrečiais siūlymais degalų kainų augimui ir jo padariniams mažinti. Taip pat buvo išplatintas LLRI pranešimas spaudai „**Lietuvos valdžia turi ir galimybių, ir svarių prižasčių siūlyti ES mažinti akcizus**“.

Spalio 27 d. suorganizuoti dalykiniai pusryčiai su Finansų ministerijos sekretore I.Šimonyte dėl Lietuvos ir ES akcizų politikos krypčių. Aptartos pagrindinės akcizų politikos problemos, įvertinta nuosaiiki Finansų ministerijos pozicija akcizų klausimu – priešintis akcizų kėlimui parodant neigiamą poveikį Lietuvai, esant galimybei remti akcizų mažinimą.

Tą pačią dieną buvo surengta spaudos konferencija „Nemarinkim akcizų mažinimo iniciatyvos jos nė neišmėginę“. Užfiksuota 18 viešumo atvejų. Spaudos konferencijoje LLRI ekspertai įvertino Lietuvos Vyriausybės akcizų politiką ir nelegalios prekybos įtaką šalies ekonomikai bei pasiūlė argumentus, kuriais Lietuvos valdžios atstovai turėtų vadovautis siekdami akcizų peržiūros Europos Sąjungoje.

Parengtas kreipimosi į ES bei nacionalines vyriausybes tekstas ir pradėtas Europos valstybėse dirbančių LLRI partnerių būrimas.

Lapkričio 10 d. **LLRI prezidentas Ugnius Trumpa susitiko su Finansų ministru Zigmantu Balčyčiu**. Susitikime buvo aptarti klausimai dėl Europos Sąjungoje vykstančios diskusijos dėl pelno mokesčio bazės harmonizavimo ir Lietuvos galimybių imtis iniciatyvos siūlyti mažinti minimalią akcizų ribą ES. Taip pat buvo aptartas euro įvedimo Lietuvoje planas.

Dalyvauta viešoje diskusijose **dėl biudžeto sudarymo principų ydingumo bei per didelių biudžeto išlaidų**:

- spalio 25 d. Guoda Steponavičienė dalyvavo Lietuvos pramonininkų konfederacijos posėdyje, kuriame buvo svarstomas LR 2006 m. Valstybės biudžeto projektas.
- lapkričio 23 d. Remigijus Šimašius dalyvavo apskritojo stalo diskusijoje „2006 m. valstybės biudžetas: kur link judame?“, kuri organizavo Prezidentūra. Susitikime su valstybės institucijų atstovais ir ekspertais LR Prezidentas aptarė kitų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą.
- gruodžio 7 d. R.Šimašius dalyvavo Demokratinės politikos instituto organizuotoje diskusijoje „Kaip padalintas biudžeto pyragas?“.

Pradėta rengti pozicija ir argumentai dėl mokesčių bazės harmonizavimo ES.

Iš viso žiniasklaidoje 281 viešumo atvejis mokesčių tema ir 30 viešumo atvejų valstybės finansų sistema, tarp jų svarbesni:

- 1) U.Trumpa dalyvavo „Veido“ diskusijoje „Politikai žiūri nė į tą biudžeto balanso pusę“;
- 2) LLRI viceprezidentė Guoda Steponavičienė komentare "Alternatyvų visada yra, tik jos brangsta laikui bėgant", kuri publikuoja naujienu agentūra "Elta", kalba apie biudžeto deficito mažinimo alternatyvas;

- 3) Per Lietuvos radiją LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus transliuotas komentaras "Mokesčių didinimas po konvergencijos širma";
- 4) 01 27 publikuota savaitraščio „Veidas“ diskusija "Politikai žiūri ne į tą biudžeto balanso pusę" apie mokesčių mažinimą ir biudžeto balansavimą, kurioje dalyvavo LLRI viceprezidentas Remigijus Šimašius, buvęs Finansų ministras, advokatas Vitas Vasiliauskas, LPK atstovas Andrius Nikitinas ir FAA prezidentas Mindaugas Vaičiulis;
- 5) dr. R.Šimašiaus komentaras "Šiukšlių verslo metamorfozės" per Lietuvos radiją;
- 6) "Lietuvos žinios" publikuoja LLRI asocijuotos ekspertės Rūtos Vainienės straipsnį "Ko tik nepadarysi dėl tų pinigų!" apie tai, ko valdžia griebiasi ir ką aukoja vardan pinigų į valstybės biudžetą;
- 7) Remigijaus Šimašiaus komentaras "Apie auksinę žuvelę svajojant, arba mokestiniai valdžios norai" Lietuvos radijui;
- 8) Naujienų agentūra "Elta" publikuoja LLRI eksperto Giedriaus Miliausko komentarą "Lietuva ir Slovakija – ekonominė realybė" apie Slovakijos mokesčių reformą;
- 9) Dienraštis "Lietuvos rytas" publikuoja interviu "Valdžia norėtų semti iš tuščio kibiro. Mokesčių reformos siejimas tik su euro įvedimu yra klaida" su Ugniumi Trumpa apie valdžios sumanytą mokesčių reformą;
- 10) Dienraštis "Lietuvos žinios" spausdina redakcinį "Žodžiai, žvirbliais skraidantys", kuriame LLRI asocijuota ekspertė Rūta Vainienė kalba apie pastarųjų savaitių valdžios retoriką mokesčių srityje.
- 11) 04.06 naujienų agentūra ELTA publikuoja R.Šimašiaus komentarą "Du neišvengiami dalykai ir politika" apie paskutinį mokesčių keitimo planą.
- 12) Balandžio 11 d. Remigijus Šimašius dalyvavo Lietuvos televizijos diskusijų laidoje "Visuomenės interesas", kurioje buvo kalbama apie tai, ar valdžios siūloma mokesčių reforma pagerins gyvenimą Lietuvoje.
- 13) 04.28 naujienų agentūra ELTA publikuoja LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko komentarą "Kiek ilgai Europos Sąjunga gali nestabdyti kontrabandos?".
- 14) 05.10 komentare "Ekonominė politika, politinė ekonomika ar politiniai spąstai ekonomikai?" naujienų agentūrai ELTA, Ugnius Trumpa kalba apie pastarojo meto "mokesčių karuselę".
- 15) 05.12 R.Šimašiaus komentaras "Reikalingas mokesčių mažinimas, o ne perstumdytas" Lietuvos radijui.
- 16) 2005.05.25 Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui "Naujo ministro seni įpročiai".
- 17) 2005.07.19 "Degalų kainos ir politika"; R.Šimašiaus savaitės komentaras Lietuvos radijuje
- 18) 2005.09.29 "Mokesčių konkurencija ir Lietuvos mokesčių politika"; R.Šimašiaus savaitės komentaras Lietuvos radijuje
- 19) 2005.09.14 "Naftos kainų ir politikos viršai", R.Šimašiaus savaitės komentaras Lietuvos radijuje
- 20) 05.08.31 Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui „Biudžeto lenktynės“.
- 21) 10 27 U.Trumpa dalyvavo Žinių radijo laidoje „Apskritas stalas“ apie LLRI siūlymą mažinti minimalią akcizų ribą;
- 22) 11 07 U.Trumpos straipsnis ES naujienų portale EUobserver.com „Does EU Tax Policy Weaken Border Security?“; ;
- 23) 10 28 R.Šimašiaus komentaras „Ar Lietuva tikrai mažų mokesčių šalis?“, ELTA;
- 24) Komentaras apie 2006 m. biudžetą „Nuobodusis biudžetas“, ELTA
- 25) 11 08 G.Steponavičienės komentaras „2006 m. biudžetas: riebus, bet ar tikrai "socialiai orientuotas?“, ELTA;
- 26) 12 01 U.Trumpa dalyvavo Žinių radijo laidoje „Apskritas stalas“ apie Britų siūlymą mažinti ES biudžetą;
- 27) 12 23 U.Trumpos komentaras „Apie nenupešiotas anties plunksnų dalybas“, Omni.lt,;

LLRI pateikti argumentai padėjo atskleisti, kad yra būtinas gyventojų pajamų mokesčio mažinimas, kad visiškai netikslinga pratęsti apyvartos apmokestinimą atskiru mokesčiu ir kad netikslinga įvesti bent jau plataus masto nekilnojamojo turto mokestį. LLRI argumentai sudarė prielaidas Lietuvai užimti poziciją dėl mokesčių bazės neharmonizavimo ES ir tvirtčiau ją pagrįsti. Akcizų srityje pavyko parodyti, kad kontrabanda yra tiesiogiai susijusi su akcizų dydžiu ir vis plačiau skleisti nuomonę, jog ES, o ypač Lietuvai, būtinas akcizų mažinimas ar bent jau nedidinimas. LLRI analizė dėl kelių finansavimo ir jos pristatymas leido pagrįsti akcizo dalies keliams didinimą ir sukūrė geresnes prielaidas intelektualiesiems debatams apie racionalesnį kelių finansavimą ateityje.

II. Darbo santykių reglamentavimas

Sausio 19 d. Jungtinės Karalystės ambasada ir Lietuvos laisvosios rinkos institutas Vilniuje surengė **apskritojų stalo diskusiją „Lisabonos darbotvarkė ir darbo santykių reguliavimo tendencijos“**, kurioje buvo aiškinamasi, kokią įtaką darbo santykių reguliavimas daro Europos šalių konkurencingumui ir Lisabonos strategijos įgyvendinimui. Renginyje buvo pateikti Jungtinės Karalystės ir Lietuvos pavyzdžiai apie darbo santykių reglamentavimo padarinius bei aptarta Lietuvos pozicija dėl darbo santykių reglamentavimo siekiant Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimo. Pranešimus skaitė Jungtinės Karalystės ambasadorius Colin Roberts bei JK Parlamento Darbo ir pensijų departamento atstovas Michael Richardson, LLRI viceprezidentas Remigijus Šimašius, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sekretorius Valdas Rupšys bei LR Seimo nariai. Renginyje buvo pristatyta išsami LLRI pozicija dėl darbo santykių reguliavimo ir Lisabonos strategijos.

LLRI jau ne vienerius metus atkreipia visuomenės dėmesį į MMA daromą žalą verslui ir į tai, kaip jos didinimas atsigręžia prieš pačius darbuotojus. 2005 01 25 Trišalė taryba rinkosi apsispręsti dėl siūlymo didinti minimalų mėnesinį atlyginimą (MMA) nuo 500 iki 550 litų. LLRI pristatė poziciją „8 priežastys, dėl kurių minimalaus mėnesinio atlyginimo didinimas negali duoti gerų rezultatų“ Trišalės tarybos nariams.

Tęsdamas veiklą darbo santykių reguliavimo srityje, LLRI išanalizavo siūlomas **Darbo kodekso pataisas** ir pateikė Seimui išvadas. Jose instituto ekspertai teigia, kad siūlomos pataisos numato sveikintinų darbo santykių išlaisvinimo žingsnių, tačiau jomis nesiimama būtinų veiksmų, kurie galėtų iš esmės palengvinti suvaržytą darbo santykių įmonėse padėtį. Šiose pastabose LLRI remiasi jau atliktais darbais darbo santykių srityje ir 2004 m. LLRI atliktu tyrimu „Darbo santykių ekonominė įtaka ir reformos gairės“.

Dalyvauta **diskusijose su profsajungomis ir darbdaviais** įvairiais profsajungų reglamentavimo ir darbo santykių reguliavimo klausimais:

- 2005 m. gegužės 17d. perskaitytas pranešimas apie nelegalų darbą bei nelegalią konkurenciją Lietuvos profsajungų sąjungos „Solidarumas“ surengtoje konferencijoje „Darbuotojų atstovavimas ir nelegalus darbas“.

Rugpjūčio 23 d. ir rugsėjo 27 d. dalyvauta diskusijose su profsajungų vadovais įvairiais profsajungų reglamentavimo ir darbo santykių reguliavimo klausimais.

- Lapkričio 23 d. Remigijus Šimašius metinėje Lietuvos darbo profsajungų konferencijoje „Globalizacijos įtaka ir darbuotojų atstovavimas, Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą“ skaitė pranešimą „Darbo standartų liberalizavimas. Socialinių garantijų dimensija“ ir dalyvavo diskusijose

- Gruodžio 6 d. Giedrius Kadziauskas dalyvavo Lietuvos pramonininkų konfederacijos diskusijoje „Darbo jėgos migracijos įtaka šalies ūkio ateičiai“

Atlikta **reprezentatyvi darbuotojų sociologinė apklausa**, siekiant sužinoti jų nuomonę apie darbuotojo ir darbdavio santykius, darbo laiko, užmokesčio ar kitas darbo santykių reguliavimo problemas, darbuotojų požiūrį į įvairius darbo santykius reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus. Jos rezultatai bus paviešinti 2006 m. pradžioje.

Iš viso 65 viešumo atvejai žiniasklaidoje (apie minimalų mėnesinį atlyginimą, ES svarstomą Darbo laiko direktyvą, nedarbo dienų keitimą ir didinimą) tarp jų:

- 1) Straipsnyje "Diskriminacija - rinkos pagrindas" LLRI ekspertas Giedrius Kadziauskas komentuoja nuo šių metų įsigaliojusį Lygių galimybių įstatymą;
- 2) Naujienų agentūra "Elta" publikuoja LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko komentarą "Neišvengiama, bet ignoruojama minimalios algos didinimo žala".
- 3) E-leidinyje "Laisvoji rinka" (2005 Nr.1) publikuotas straipsnis „Profsajungos - darbo žmonių solidarumo išraiška?“, paneigiantis mitą, kad profsajungos gali apginti visų darbuotojų visus interesus.
- 4) 06.22 Eltoje publikuotas G.Kadziausko straipsnis „Atlyginimo dydžio filosofija“.
- 5) 06.22 R.Šimašius skaitė komentarą Lietuvos radijuje „Apie norą pokyčius kompensuoti įstatymais“.
- 6) 08.04 "Europinis nedarbas" Lietuvoje: ar to išvengsime?" - "Elta" publikuoja LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko komentarą.
- 7) 09.27 LLRI ekspertas Giedrius Kadziauskas dalyvavo Žinių radijo laidoje „Nematoma ranka“, kurioje diskutuota apie minimalios mėnesinės algos didinimą.

- 8) 10.19 G.Kadžiausko komentaras „Ryžtingų latvių byla prieš švedų valdžią: pasekmės ES paslaugų rinkai“, ELTA.
- 9) 12.13 G.Kadžiausko komentaras „Lietuva ir 48 darbo santykių valandos Europoje“ Bernardinai.lt.
- 10) 10.26 R.Šimašiaus Savaitės komentaras Lietuvos radijuje „Tebūnie minimalus atlyginimas 5000 litų!“.

LLRI argumentai padėjo Lietuvai užimti liberalesnę (mažiau apribojimų reikalaujančią) poziciją dėl ES darbo laikos direktyvos pakeitimo. Įvertintinas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pozicijos pokytis dėl ES Darbo laiko direktyvos – metų pradžioje SADM nepalaikė galimybės valstybei atsisakyti 48 valandų taisyklės, vėliau pozicija pasikeitė ir Lietuva prisijungė prie ES valstybių, pasisakančių už galimybę išlaikyti ilgesnę nei 48 val. darbo savaitę. Seime priimtos Darbo kodekso pataisos didele dalimi atspindėjo ilgamečius LLRI siūlymus dėl darbo reguliavimo liberalizavimo. Nepaisant didelių švietėjiškų pastangų, nepavyko įtikinti, jog minimalaus darbo užmokesčio kėlimas yra žalingas. Tačiau LLRI pozicija su darbo santykiais susijusiomis temomis buvo girdima ir svarbi. Pastebimai kinta SADM pozicija dėl darbo santykių reguliavimo atsiranda nuostata, jog tiesiogiai reikia sudaryti sąlygas geriau panaudoti esančius Lietuvoje darbuotojus ir gerinti galimybes susitarti darbuotojams ir darbdaviams patiems.

Lisabonos darbotvarkė ir darbo santykių reguliavimo tendencijos Diskusija

Data: 2005 m. sausio 19 d.
Laikas: 9:30
Vieta: Viešbutis "Reval Hotel Lietuva" (Konstitucijos pr. 20, Vilnius)
Renginio organizatoriai: Jungtinės Karalystės ambasada ir Lietuvos laisvosios rinkos institutas

2005 m. sausio 19 d. Jungtinės Karalystės ambasada ir Lietuvos laisvosios rinkos institutas Vilniuje surengė apskritojo stalo diskusiją „Lisabonos darbotvarkė ir darbo santykių reguliavimo tendencijos“, kurioje buvo aiškinamasi, kokią įtaką darbo santykių reguliavimas daro Europos šalių konkurencingumui ir Lisabonos strategijos įgyvendinimui. Renginyje buvo pateikti Jungtinės Karalystės ir Lietuvos pavyzdžiai apie darbo santykių reglamentavimo padarinius bei aptarta Lietuvos pozicija dėl darbo santykių reglamentavimo siekiant Lisabonos strategijos tikslų įgyvendinimo.

Pranešimus skaitė Jungtinės Karalystės ambasadorius Colin Roberts bei JK Darbo ir pensijų departamento atstovas Michael Richardson, LLRI viceprezidentas Remigijus Šimašius, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai bei LR Seimo nariai. Renginyje buvo pristatyta išsami LLRI pozicija dėl darbo santykių reguliavimo ir Lisabonos strategijos.

III. Sveikatos apsaugos sistema

LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės straipsnis "Client or (In)patient? Curing Is Painful" (anglų k.), kuriame autorė aiškina sveikatos apsaugos Europoje ligas ir siūlo receptus, buvo pateiktas internetinio portalo "Tech Central Station" organizuotam konkursui apie Europos sveikatos apsaugos reformą ir buvo įvertintas kaip vienas iš geriausių darbų.

Vasario 7 d. Guoda Steponavičienė **susitiko su LR Sveikatos ministru Ž.Padaiga**. Susitikimo metu G. Steponavičienė pristatė LLRI nuomonę dėl paslaugų direktyvos įgyvendinimo numatomo poveikio Lietuvos sveikatos apsaugos sistemai bei reikalingų sveikatos politikos žingsnių, siekiant šį poveikį padaryti kuo naudingesniu. LLRI parengta pozicija dėl Paslaugų direktyvos įgyvendinimo pasekmių Lietuvos sveikatos sistemai bei politikos priemonių, reikalingų teigiamam jos poveikiui maksimizuoti buvo pateikta ir Ūkio ministerijai.

G. Steponavičienė ir R. Šimašius dalyvavo diskusijoje Vilniaus savivaldybėje **dėl pirminės sveikatos priežiūros įstaigų reformos** bei dalyvavo įvairiose konsultacijose šiuo klausimu. Vilniaus m. savivaldybė bent kol kas atsisakė planų riboti privačių pirminės sveikatos priežiūros įstaigų steigimą.

Birželio 29 LLRI viceprezidentė Guoda Steponavičienė dalyvavo susitikime Prezidentūroje **dėl kompensuojamų vaistų bazinių kainų apskaičiavimo tvarkos**. Diskusijoje LLRI palaikė nuomonę, kad vaistų grupavimo principai turi atsispindėti Vyriausybės nutarime, o ne būti nukelti į Ministro įsakymą. Taip pat pasiūlė lengvatų priemokoms klausimą spręsti PSDF kompensaciją skaičiuojant nuo faktinių pardavimo kainų.

Išnagrinėtas Nacionalinės Psichikos sveikatos strategijos projektas ir pastabos bei pasiūlymai pateikti projekto rengėjams.

Parengta **Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo projekto ekspertizė** ir pateikta Sveikatos apsaugos ministerijai. Po pirmo rato pastabų (tame tarpe ir LLRI) įstatymo projektas labai pagerėjo – buvo išbrauktos pačios žalingiausios nuostatos. Vėliau buvo pateiktos pastabos ir antrajam projekto variantui. Konkurencijos taryba taip pat susidomėjo susidariusia situacija sveikatos priežiūros įstaigų veiklos srityje, tad LLRI ekspertizė, jų prašymu, buvo pateikta ir jiems.

Dalyvauta įvairiuose renginiuose:

- Spalio 14 d. Europos dešiniųjų institutų renginyje „The European "Third Way": the Way Forward?“

G.Steponavičienė skaitė pranešimą apie sveikatos apsaugos finansavimą „Who will pay for everybody’s right to healthcare?“.

- Spalio 21 d. Ugnius Trumpa dalyvavo Pilietinio aljanso prieš korupciją diskusijoje „Ar Lietuvai pavyks praskaidrinti farmacinę veiklą?“.

- G.Steponavičienė skaitė pranešimą Lietuvos draudimo rinkos 15 metų minėjimo renginyje „Draudimo veiklos galimybės ir ribos“.

Iš viso 28 viešumo atvejai žiniasklaidoje, tarp jų:

- 1) Vasario 21 d. Guoda Steponavičienė dalyvavo Lietuvos televizijos diskusijų laidoje “Visuomenės interesas”, kurioje buvo svarstoma, ar valdžios žadami 20 proc. didesni medikų atlyginimai pagerins sveikatos apsaugą.
- 2) 04.13 "Politinio streiko anatomija" - Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui apie planuojamą medikų streiką, jų algų didinimą, tikrąsias sveikatos sistemos problemas ir jų sprendimus.
- 3) 06.15 naujienų agentūra „Elta“ publikuoja Ugniaus Trumpos komentarą "Kokią įtaką sveikatos ekonomika daro ekonomikos sveikatai?".
- 4) 06.30 "Favoritizmas nugali sveiką protą" - Ugniaus Trumpos interviu žurnalui "Lietuvos sveikata". U. Trumpa sako, kad šalies sveikatos sektorius „suvalgo“ tiek daug pinigų, kad jų nebelieka nei pacientams, nei medikams...
- 5) 08.05 "Kur sąrašai - ten įtarimai" - dr. G.Steponavičienės komentaras "Verslo žinioms" apie naująją vaistų kompensavimo tvarką;

- 6) 08.22 "Visiškai aišku, kodėl sveikatos reforma nevyksta" - Guoda Steponavičienė "Eltoje" komentuoja Socialdemokratų poziciją dėl vaistų kompensavimo tvarkos.
- 7) 11 07 G.Steponavičienės komentaras Žinių radijo laidoje „Dienos klausimas“ „Ar atiduosime medicinos įstaiga į privačias rankas?“.

Nuolatinis LLRI dalyvavimas viešose diskusijose neleido užmiršti esminių problemų sveikatos srityje ir jų sprendimo būdų, kurie visi susiję su rinkos santykių diegimu šioje srityje. LLRI atlikta ir rengėjams pristatyta Sveikatos paslaugų įstatymo ekspertizė paskatino esmines projekto permainas - sumažino nepagrįstų suvaržymų. LLRI pozicija dėl ES paslaugų direktyvos ir jos įtakos sveikatos sektoriui sudarė geresnes prielaidas Lietuvai užimti palankią poziciją direktyvos projekto atžvilgiu.

IV. Žinių ekonomika

IPTS (Ispanija) rengiamam tarptautiniam leidiniui apie informacinės visuomenės plėtrą naujose ES narėse parengta medžiaga apie Lietuvą iš e-Seville projekto studijos „Factors and impacts in the Information Society: A Prospective analysis in Lithuania“.

Tęsdamas darbą žinių ekonomikos srityje, LLRI susipažino su grupės asociacijų ir mokslininkų 2004 m. gruodžio 14 d. išplatintu kreipimusi į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, raginančiu Vyriausybę dar iki 2006 m. sukurti Lietuvos klasterizacijos politiką, kurioje valstybė atliktų „katalizatoriaus vaidmenį“ ir skatintų verslumą ir inovacijas. LLRI nuomone, kurti **atskirą klasterizacijos politiką** Lietuvoje nėra nei pagrindo, nei poreikio. Problemos, su kuriomis susiduria klasterių įmonės, yra aktualios visoms įmonėms ir turi būti sprendžiamos bendrosiomis ekonominės politikos priemonėmis: mokesčių ir mokesčių administravimo, įstatymų leidybos ir teismų sistemos, viešojo administravimo, švietimo, socialinės politikos ir kitose srityse.

Institutas atliko **Valstybės registrų reformos galimybių studiją**. Šiame darbe instituto ekspertai išnagrinėjo ir pasiūlė, kodėl ir kaip būtina reformuoti valstybės registrų sistemą, kad registrų paslaugos taptų efektyvesnės, labiau prieinamos vartotojams ir skaidresnės. 2005 m. liepos 18 d. studija išplatinta suinteresuotų valdžios institucijų atstovams.

Gegužės 19 d. išplatintame pranešime LLRI sveikino Seimo Audito komiteto iniciatyvą peržiūrėti „Registrų centro“ gyventojams ir įmonėms teikiamų duomenų sąlygas ir ketinimus imtis esminių perversmų, kad tos sąlygos būtų palankios vartotojams. Taip pat G. Steponavičienė dalyvavo Seimo Audito komiteto posėdyje svarstant Seimo nutarimo projektą „dėl VI Registrų Centras veiklos teikiant viešąsias paslaugas“. Ruošiant dokumentą buvo priimta LLRI pasiūlyta formuluotė dėl Registrų Centro monopolinių ir nemonopolinių paslaugų *struktūrinio* atskyrimo.

Siekdamas paskatinti rinkos reformas registrų sektoriuje, 2005 m. birželio 9 d. Lietuvos laisvosios rinkos institutas surengė diskusiją, kurioje pristatė „Valstybės registrų reformos galimybių studiją“. Diskusijoje dalyvavo virš 60 dalyvių - ekspertai, verslo, valdžios, žiniasklaidos atstovai. Taip pat prieš diskusiją institutas surengė spaudos konferenciją, kurioje studija buvo pristatyta ir žurnalistams. Dalyvavo 14 žiniasklaidos atstovų iš įvairių Lietuvos žiniasklaidos priemonių.

Atlikta **trečiosios kartos judriojo radijo ryšio (UMTS/IMT-2000) plėtros plano radijo dažnių juostose 1920-1980 MHz ir 2210-2170 MHz patvirtinimo projekto** ekspertizė. Gegužės 9 d. Ryšių reguliavimo tarnyboje dalyvauta diskusijoje šiuo klausimu. LLRI pasisakė už minimalių reikalavimų tinklų plėtrai panaikinimą, jų plėtros apimtį ir spartą paliekant konkurso kriterijais; už apribojimų teikti paslaugas ne savo tinklais panaikinimą; už nurodymą kriterijų, kuriais remiantis bus nustatytas fiksuotos įmokos už naudojimąsi dažniais dydis; už antrinės dažnių rinkos spartesnę kūrimą.

Taip pat dalyvauta svarstant Seime **Viešojo administravimo įstatymo 19 str.** pataisas dėl piliečių elektroninių užklausimų valdiškoms įstaigoms. Priimta LLRI pasiūlyta formuluotė, kad piliečiams savo prašymus pasirašius *elektroniniu parašu* (atsisakant reikalavimo, kad parašas būtų saugus), viešojo administravimo institucijos turi jiems atsakyti.

Atlikta elektroninės valdžios taikymo korupcijos prevencijai studija „**Elektroninės valdžios galimybės mažinant korupciją viešajame sektoriuje**“ (projekto „Aljansas prieš korupciją“ rėmuose). Šio tyrimo tikslas – išanalizuoti vieną iš galimų e.valdžios įdiegimo pasekmių - korupcijos prevenciją. Korupcija čia suprantama, kaip viešojo sektoriaus paslaugų teikimas, skirstant šių paslaugų vartotojus, priklausomai nuo viešąsias paslaugas teikiančių pareigūnų gaunamo, teisės aktuose nenumatyto, atlygio. Pagal atliktą studiją gruodžio 8 d. G.Kadziauskas Pilietinio aljanso prieš korupciją konferencijoje „Piliečių įtraukimas - vienintelis vaistas nuo korupcijos“ skaitė pranešimą „Kodėl e-valdžia - ne panacėja?“.

Dalyvauta ir šiose viešose diskusijose:

- Balandžio 5 d. LLRI viceprezidentas Remigijus Šimašius dalyvavo VGTU Atvirojo kodo instituto organizuotoje konferencijoje "Kaip sukurti atvirą žinių visuomenę?", kurioje skaitė pranešimą "Atvirojo kodo technologijos technologijų rinkoje: konkurencija ir valstybės politika".

- Balandžio 15 d. LLRI viceprezidentė G. Steponavičienė skaitė pranešimą „Re-use of the Public Sector Information: Demand and Implementation“ Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Vyriausybės organizuotame seminare „Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo politika ir praktika ES šalyse ir Lietuvoje“. Pranešime buvo kalbama apie būtinybę sukurti valstybės registų informacijos teikimo rinką, nurodomos konkrečios registų sistemos reformos gairės.

- Spalio 7 d. G. Steponavičienė skaitė pranešimą „Investicijos į socialinį kapitalą ir konkurencingumo didinimą“ Žinių ekonomikos forumo renginyje „Nuo lietuviškojo žinojimo iki globalinio konkurencingumo: Lisabonos strategiją atnaujinant“.

- Lapkričio 14 d. G. Steponavičienė skaitė pranešimą „Tiesioginis marketingas, duomenų apsauga ir vartotojo interesai“ tarptautinėje konferencijoje „E-verslas ir duomenų apsauga“. Viešai iškelta problema dėl Duomenų apsaugos inspekcijos tiesioginio marketingo elektroninėmis priemonėmis apribojimų, nesant tokių nuostatų, įtvirtintų įstatyme.

LLRI ekspertai dirbo ir aukštojo mokslo reformos klausimais. Gegužės 12 d. LLRI viceprezidentas dr. Remigijus Šimašius dalyvavo konferencijoje "Lietuvos studento ateitis: šeimnininkas ar samdinys?", kurią rengė Vilniaus miesto ir apskrities verslininkų darbdavių konfederacija. Renginyje R. Šimašius skaitė pranešimą "Aukštasis mokslas ir rinka. Konkurencija aukštajame moksle".

Parengta LLRI pozicija dėl **Aukštojo mokslo plėtros strategijos projekto** ir pristatyta Aukštojo mokslo tarybai ir lapkričio 11 d. **susitikime Švietimo ir mokslo ministrui**.

Viešumas žiniasklaidoje - iš viso 30 viešumo atvejų, iš jų:

- 1) Straipsnis 'The Worm Turns' apie telekomunikacijų reguliavimą ES (anglų kalba) publikuotas internetiniame portale "Tech Central Station". LLRI viceprezidentė Guoda Steponavičienė jame kalba apie tai, kas atsitinka, kai reguliuotojai pradeda „organizuoti“ konkurenciją.
- 2) Liepos 19 d. naujienų agentūra ELTA publikuoja G. Steponavičienės komentarą "Baltos varnos ir pavyzdinga telekomunikacijų politika". Jis parengtas susipažinus su Europos Komisijos šiuo metu nagrinėjama klausimais telekomunikacijų srityje.
- 3) Spalio 19 d. G. Steponavičienės straipsnis Europos dešinioji pakraipos portale TCS „Brussels Calling (apie EU regulatory framework).
- 4) G. Steponavičienės komentaras LTV laidai „Panorama“ "Spam'ų" kontrolė - kova su vėjo malūnais.
- 5) R. Šimašiaus komentaras Lietuvos radijuje apie studentų streiką bei būtinas reformas aukštajame moksle.

LLRI suformuluoti principiniai siūlymai dėl registų sistemos ir šių siūlymų pristatymas paskatino diskusiją dėl konkurencijos registų sistemoje ir didesnio sistemos efektyvumo, tačiau konkrečius rezultatus kol kas nustatyti sunku. Viešose diskusijose LLRI išsakoma pozicija dėl prielaidų konkurencingai žinių ekonomikai leido šias diskusijas palaikyti konstruktyvesniame lygyje ir nenukreipti dėmesio nuo pagrindinių kliūčių, susijusių su reguliavimu ir mokesčiais. Švietimo srityje viešose diskusijose dalyvauta ribotai, tačiau LLRI išvados dėl aukštojo mokslo ir jų viešumas padėjo Švietimo ir mokslo ministerijai parengti santykinai liberalų Aukštojo mokslo plėtros plano projektą.

V. Transportas

Transporto sritis yra viena iš strateginių Lietuvos laisvosios rinkos instituto veiklos sričių 2005 – 2007 metais, kurioje institutas tik pradėjo dirbti. Instituto tikslas šioje srityje yra konkurencijos santykių plėtra ir dereguliacija. Šiandien daugelis Lietuvos transporto sričių yra suprantamos kaip „natūralios“ valstybinės monopolijos ir reguliuojamos valstybiniame lygmenyje. Nors rinkos santykiai transporto sektoriuje po truputį pradeda formuotis, procesas yra labai lėtas ir susiduria su daugybe kliūčių ir aštriu pasipriešinimu visuomenės ir valdžios atstovų tarpe. Tokia situacija sukuria akivaizdžių neigiamų padarinių atskirose transporto šakose. Pavyzdžiui, Klaipėdos uostas šiandien pirmiausia yra valstybinis strateginis objektas, o ne ekonominis vienetas, nors jame jau kurį laiką vyksta gana aktyvūs rinkos liberalizavimo procesai; Lietuvos geležinkeliai tebėra vertikalčiai integruota monopolija, nors tai prieštarauja ir Europos Sąjungos reikalavimams, ir ekonomikos dėsniams; oro linijų privatizavimas su pertraukomis tęsėsi keletą metų; o šalies keliai išlieka išskirtine valstybės prerogatyva.

Liepos 6 dieną uosto specialistams Klaipėdoje buvo pristatytas pirmasis **Klaipėdos uosto valdymo analizės** projektas. Studijoje nagrinėjami pagrindiniai reguliavimo politikos veiksniai, dėl kurių Klaipėdos uostas nukenčia konkurencinėje kovoje ir pritraukia mažiau krovinių nei kaimyniniai uostai, plačiau nušviečiamos dėl šių reguliavimų kylančios problemos bei pateikiamos išvados ir rekomendacijos dėl Klaipėdos uosto reglamentavimo ir administravimo, taip pat atskirų aktualiausių problemų sprendimų. Studijoje aptariami svarbiausi uosto valdymo ir reguliavimo sistemos, žemės nuosavybės ir uosto ekonomikos aspektai. Tačiau kai kurie svarbūs klausimai, tokie kaip aplinkosauga ar jūrinių uostų tinklo plėtra, medžiagoje nėra išsamiai nagrinėjami.

Parengta studija „**Lietuvos geležinkeliai – kaip ir kada reformuosime?**“ apie Lietuvos vykdomą politiką geležinkelių srityje bei jos įtaką Lietuvos uosto konkurencingumui, kuri, visų pirma, rugsėjo 29 d. buvo aptarta su transporto srities specialistais. Studijoje brėžiamos geležinkelių sektoriaus struktūrinės reformos gairės, aptariamos esamos problemos ir būtini pokyčiai, ieškoma kelių tų problemų sprendimui ir pokyčių įgyvendinimui. Studijoje apžvelgiama bendroji Europos transporto politika, aptariamas ES geležinkelių reglamentacijos perkėlimas į Lietuvos teisę, kalbama apie keleivių ir krovinių vežimą, analizuojama Lietuvos geležinkelių vykdoma kainodara ir tarifų politika apskritai bei tarptautiniai vežimo geležinkeliais susitarimai.

Gruodžio 13 d. LLRI išsamios reformų studijos „Lietuvos geležinkeliai: kaip ir kada reformuosime?“ ir „Uosto valdymas ir politika: iššūkiai, keliai, sprendimai“ buvo pristatytos spaudos konferencijoje (iš viso 13 viešumo atvejų) ir instituto organizuotoje konferencijoje „**Ar tarnaus Lietuvos uostas ir geležinkeliai Lietuvos vartotojams?**“. Renginyje, dalyvaujant Susisiekimo ministrui P.Čėsnei, Susisiekimo ministerijos sekretoriui A.Vaitkui ir Klaipėdos merui R.Taraškevičiui, taip pat aptartos Klaipėdos uosto ir Lietuvos geležinkelių veiklos perspektyvos ir tolesnės transporto plėtros gairės Lietuvoje.

Klaipėdos jūrų uosto direkcijos užsakymu atlikta studija „**Klaipėdos valstybinio jūrų uosto ekonominė ir socialinė reikšmė Klaipėdos miestui, regionui ir Lietuvos valstybei**“. Projektas bus atliekamas su partneriais: Klaipėdos universiteto Laivybos katedra (vadovaujama doc. V. Paulausko) bei UAB „Ekonominės konsultacijos ir tyrimai“. Gruodžio 9 d. studija pristatyta Klaipėdos uosto tarybos posėdyje, o gruodžio 20 d. ir Klaipėdos Uosto plėtros taryboje, dalyvaujant Susisiekimo ministrui P. Čėsnei ir kitu institucijų atstovams, atsakingiems už uosto plėtrą.

Iš viso 31 viešumo atvejis žiniasklaidoje, tarp jų:

- 1) Liepos 28 d. "Apie "strategines" uosto krantines ir valstybės paslaptis" - naujienų agentūra „ELTA“ publikuoja LLRI ekspertės Monikos Kačinskienės komentarą, kuriame keliami Klaipėdos uosto privatizavimo idėja.
- 2) Spalio 26 d. G.Steponavičienė ir R.Šimašius dalyvavo Žinių radijo laidoje "Raktas" apie geležinkelių perspektyvas.

LLRI atliko rimtus analitinius darbus dėl Klaipėdos uosto valdymo pertvarkymo ir geležinkelių restruktūrizacijos būtinybės siekiant transporto konkurencingumo ir efektyvumo. Ši pozicija buvo išgirsta tiek specialistų, tiek valdžios institucijų, tiek visuomenės ir paskatino diskusiją dėl rinkos santykių diegimo uoste ir geležinkeliuose.

Ar tarneaus uostas ir geležinkeliai Lietuvos vartotojams? Konferencija

Data: 2005 m. gruodžio 13 d.
Laikas: 10:30
Vieta: Viešbutis "Reval Hotel Lietuva", Konstitucijos pr. 20, Vilnius
Konferencijos kalba: lietuvių
Organizatoriai: Lietuvos laisvosios rinkos institutas

Siekdamas paskatinti reformas atskirose transporto šakose ir pasiūlyti jų sprendimus, 2005 m. LLRI atliko dvi išsamias reformų studijas, kurios buvo pristatytos 2005-12-13 vykusioje konferencijoje „Ar tarneaus Lietuvos uostas ir geležinkeliai Lietuvos vartotojams?“. Renginyje taip pat aptartos Klaipėdos uosto ir Lietuvos geležinkelių veiklos perspektyvos ir tolesnės transporto plėtros gairės Lietuvoje.

Konferencijoje dalyvavo ir sveikinimo žodį tarė LR Susisiekimo ministras Petras Čėsna.

VI. Energetika

Energetikos sritis yra viena iš strateginių LLRI veiklos sričių 2005–2007 metais. Studija atlikta remiantis ligtoliniu LLRI įdirbiu nagrinėjant konkurencijos, kitų tinklinių ekonomikų, ekonominio saugumo politiką, kitų institucijų analize ir LLRI specialiai šiam tikslui atlikta analize. Studija buvo pristatyta LLRI konferencijoje „Rinka ar politika Lietuvos energetikoje?“.

Rugsėjo 23 d. LLRI organizavo specialistų diskusiją, skirtą aptarti instituto parengtą energetikos studiją „**Energetikos politika: priemonės, galimybės ir kryptys**“ bei jos preliminaras rekomendacijas ir paskatinti konstruktyvią specialistų diskusiją energetikos srities dereguliavimo tema. Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) atliko ir pristato studiją „Energetikos politika: priemonės, galimybės ir kryptys“, kurioje sistemiskai apibrėžtos ir įvertintos energetikos sektoriaus problemos Lietuvoje, pristatomi ekonominiai argumentai, reikalingi svarstomiems politiniams siūlymams įvertinti, pateikiamos rekomendacijos dėl valstybės politikos krypties ir atskirų aktualiausių problemų sprendimų. LLRI pasiūlymų dėl energetikos politikos krypties esmė – išanalizuoti ir parodyti konkurencijos santykių plėtros būtinumą ir dereguliavimo galimybes energetikoje. Visiškai įgyvendinus LLRI siūlomus principus energetikoje neliktų jokių monopolinių privilegijų, o tai leistų mažėti energijos kainoms ten, kur tai įmanoma. Instituto siūlomi principai leistų išlikti maksimaliai žemam bendram kainų lygiui, kiek tai nežeidžia energetikos gyvybingumo ir vartotojų pageidaujamo energijos tiekimo patikimumo. Ten, kur kainos šiandien yra dirbtinai sumažintos, atsivertų naujos rinkos galimybės, kurios leistų efektyviau naudoti ribotus išteklius, o socialinės problemos būtų sprendžiamos tikslingiau.

Lapkričio 29 d. LLRI surengė konferenciją „**Rinka ar politika Lietuvos energetikoje?**“, kurioje energetikos rinkos dalyviai, ekspertai ir valstybės institucijų atstovai aptarė energetikos politikos perspektyvas. Šio renginio tikslas - pakreipti šiuo metu vykstančią diskusiją prie tinkamų sprendimų paieškos kuriant visiems vartotojams draugišką ir gyvybingą energetikos sistemą Lietuvoje. Renginyje LLRI nuostatos buvo priimtos ir rimtai diskutuojamos.

2005 m. gegužę LLRI baigė projektą „**Energetikos sektoriaus saugumas: ekonominė analizė ir politiniai argumentai**“, kuris buvo vykdomas ATLAS ekonominių tyrimų fondo (JAV) programos rėmuose. Projekto metu LLRI parengė studiją, kurios tikslas - nustatyti Centrinės Europos šalių, neturinčių išvystytos energetikos infrastruktūros su kaimynėmis iš vakarų, priklausomybę nuo Rusijos energijos pasiūlos. Studijoje taip pat buvo siekiama apibrėžti, kokiomis priemonėmis būtų galima užtikrinti šių šalių energetinę nepriklausomybę.

Nuo 2005 m. balandžio mėnesio LLRI viceprezidentas dr. Remigijus Šimašius dalyvauja Seimo darbo grupėje, kuri Seimo valdybos iniciatyva buvo sudaryta **Šilumos ūkio įstatymo pakeitimo įstatymo projektui** parengti. Institutas dar 2002 m. Seimui teikė savo pastabas ir pasiūlymus dėl Šilumos ūkio įstatymo projekto, o šiuo metu aktyviai dalyvauja minėtos darbo grupės darbe, siekdamas supaprastinti reguliavimą ir leisti konkurencijai plėtotis šilumos tiekimo srityje. Rengiant Šilumos įstatymą (dabartiniame projekto variante) atsižvelgta į dalį LLRI siūlymų (pvz., nereguliuojami santykiai po šilumos patekimo į namą), dalis nuostatų sušvelninta (nenumatomas griežtesnis zonavimas). Šilumos ūkio įstatyme nenumatyti griežčiausi siūlyti reguliavimai, nors ir nepasukta LLRI siūlyta reformos kryptimi.

Lapkričio 22 d. LLRI viceprezidento dr. Remigijaus Šimašiaus diskusijoje „Koks Elektros energetikos įstatymas suderintų visuomenės interesus bei verslo poreikius?“ pristatė pranešimą "Tikros ir tariamos elektros energetikos reguliavimo ydos".

Transparency International pateiktos pastabos dėl Strateginių tyrimų instituto atlikto Elektros energetikos įstatymo antikorupcinio vertinimo.

Iš viso 62 viešumo atvejai žiniasklaidoje (tarp jų plačiai pasisakyta dėl būtinumo skaidriai elgtis Mažeikių naftos atveju ir nesivadovauti politiniais kriterijais energetinėje politikoje):

- 1) 04.27 Remigijaus Šimašiaus komentaras "Kokios turėtų būti energijos kainos?" Lietuvos radijui.
- 2) 08.04 "Reikia naikinti kainų reguliavimą" - Remigijus Šimašiaus komentaras "Verslo žinioms", nagrinėjančioms VST ir "Achemos grupės" konfliktą dėl energetikos;
- 3) 09.14 „Naftos kainų ir politikos virazai“ R.Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui;

- 4) 09.20 "Mažeikių nafta": ekonominiai politinių spekuliacijų padariniai" - ELTA publikuoja Remigijaus Šimašiaus komentarą.
- 5) 10.03 R.Šimašius LTV laidoje „TV forumas“ apie "Mažeikių naftos" akcijų perpardavimą.
- 6) 10.13 R.Šimašiaus interviu Respublikai „Ekspertai: politikavimas mažina "Mažeikių naftos" kainą“.
- 7) Straipsnis „Mažeikių nafta ir grėsmė iš Rytų“ žurnalui Naujasis Židinys-Aidai.

LLRI analitinis darbas apie energetikos politiką, jo pristatymas, o taip pat aktyvus dalyvavimas viešojoje diskusijoje dėl energetinės priklausomybės, „Mažeikių naftos“ privatizavimo, energetikos reguliavimo aspektų leido pasiekti, kad laisvos rinkos sprendimai energetikoje tapo rimtai svarstoma alternatyva visuotiniam reguliavimui. LLRI taip pat smarkiai prisidėjo, kad interesų atstovavimu paremta diskusija peraugtų į ekspertinį lygmenį. R. Šimašius įtrauktas į Komisiją Nacionalinei energetikos strategijai parengti.

Rinka ar politika Lietuvos energetikoje? Konferencija

Data: 2005 m. lapkričio 29 d.
Laikas: 8:30
Vieta: Viešbutis "Reval Hotel Lietuva", Konstitucijos pr. 20, Vilnius
Organizatoriai: Lietuvos laisvosios rinkos institutas

Konferencijoje energetikos rinkos dalyviai, ekspertai ir valstybės institucijų atstovai aptarė energetikos politikos problemas ir perspektyvas. Šio renginio tikslas - pakreipti šiuo metu vykstančią diskusiją prie tinkamų sprendimų paieškos kuriant visiems vartotojams draugišką ir gyvybingą energetikos sistemą Lietuvoje. Renginyje LLRI taip pat pristatė **studiją „Energetikos politika: priemonės, galimybės ir kryptys“**.

LR Ūkio ministerijos sekretorius Anicetas Ignatas skaitė pranešimą „Lietuvos energetikos sistema ir politika šiandien“.

VII. Žemės nuosavybė ir žemės rinka

Perskaitytas pranešimas apie miestų plėtrą ir nuosavybės apsaugos problemas Adolfo Klimo laisvojo žodžio forume "Ateitis Kauno miestui ir regionui – vizija ir strategija".

Lietuvos nekilnojamojo turto plėtros asociacijos prašymu LLRI atliko **Teritorijų planavimą ir žemės naudojimą reguliuojančių institucijų sąrangos analizę**. Šioje analitinėje medžiagoje nagrinėjama institucijų, dalyvaujančių teritorijų planavimo, žemės naudojimo, statybų reguliavimo ir paveldosaugos politikos formavime bei vykdyme, sistema bei funkcijų paskirstymas sistemoje. Pagrindinis darbo tikslas yra įvertinti esamą institucinę sistemą vadovaujantis administravimo skaidrumo, aiškių atsakomybės ribų ir atskaitomybės, funkcijų nedubliavimo, vykdytojų nešališkumo ir neutralumo bei kitais kriterijais. Rengiant analitinę medžiagą naudoti teisės aktų analizės, privalumų ir trūkumų analizės bei interviu metodai. Analizės išvadose teigiama, jog esama teritorijų planavimo, žemės naudojimo ir statybų reguliavimo politikos formavimo ir vykdymo institucinė sistema turi esminių trūkumų: atsakomybė ir atskaitomybė nėra aiškiai paskirstyta, dideli komunikacijos trukdžiai ir nesusikalbėjimas tarp valstybės institucijų, funkcijų dubliavimas, sukurtos palankios sąlygos interesų konfliktams. Visa tai stabdo rinkos dalyvių iniciatyvas, sukuria sąlygas korupcijai, tampa kliūtimi investuoti Lietuvoje, politizuoja visą teritorijų planavimo, žemės naudojimo ir statybų reguliavimo politikos vykdymo procesą, o kartu neleidžia pasiekti reguliavimams keliamų tikslų. LLRI ekspertai pateikė pasiūlymus, kokius sisteminius pakeitimus reikėtų atlikti.

Atlikta ir LR Seimui pateikta **Teritorijų planavimo įstatymo 1, 2, 7, 10, 12, 15, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 34 ir 36 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo** projektui IXP-715 ekspertizė. LLRI ekspertai atkreipė dėmesį, kad įstatymo projektas numato reikalingų žemės rinkos plėtrai pokyčių, bando atsižvelgti į paskutiniu metu iškilusias problemas, tačiau būtina pabrėžti išliekančius ir, deja, esminius teritorijų planavimo trūkumus, kurių ištaisymas reikalauja gilesnių pokyčių. Reformų būtinybę parodo ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko kartu su Pasaulio banku atlikta „Verslo aplinkos ir įmonių veiklos 2005 apžvalga“, kurioje nurodoma, kad su problemomis dėl žemės rinkos reguliavimo ir to nulemtu žemės trūkumu Lietuvos verslininkai susiduria beveik du kartus dažniau nei kitų Rytų ir Centrinės Europos valstybių įmonės. Dalyvauta įstatymo projekto svarstymuose Seimo Aplinkos komitete

Viešumas žiniasklaidoje (7):

- 1) Rugsėjo 3 d. "Burbulas ar ne, bet galėtų būti mažesnis" - Remigijus Šimašius Lietuvos radijuje kalbėjo apie natūralius ir dirbtinius veiksnius, auginančius nekilnojamojo turto kainas.
- 2) Spalio 3 d. G.Kadziausko komentaras „Kokie tie visuomenės poreikiai, dėl kurių nusavinama privati žemė?“, ELTA.

LLRI indėlis ir rezultatai kol kas nėra dideli, tačiau sukaupta analitinė medžiaga ir ruošiami ekspertiniai argumentai sukuria prielaidas LLRI įsijungimui į viešasias diskusijas dėl reguliavimų mažinimo 2006 m.

VIII. Laisvosios rinkos idėjų sklaida

Bendroji Lietuvos ekonominė politika

2005 m. sausio 6 d. LLRI surengė **spaudos konferenciją „Ekonominės ir socialinės politikos aktualijos 2005 metais“**, kurioje pristatė svarbiausius darbus, kurių Lietuvos valdžia turėtų imtis ekonominės ir socialinės politikos srityje 2005 m. Apžvelgtos tikėtinos aktualijos (taip pat susijusios su ES vykdoma politika) mokesčių, žinių ekonomikos, sveikatos apsaugos, pensijų reformos, energetikos, transporto, darbo santykių, teisėkūros ir žemės rinkos srityse. LLRI taip pat pristatė strategines veiklos naujoves. Dalyvavo 17 žurnalistų, iš nacionalinių, specializuotų ir užsienio žiniasklaidos priemonių. Papildomai buvo rengiami komentarai atskiroms nacionalinio radijo ir kai kurių televizijų laidoms. LLRI atstovai sulaukė ypatingai daug, ypač šviečiamojo pobūdžio, žurnalistų klausimų iš įvairių sričių.

LLRI išnagrinėjo ir žiniasklaidoje komentavo Lietuvos Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planą. Iš viso: 5 komentarai žiniasklaidoje.

LLRI susipažino su Lietuvos Vyriausybės parengta 2004-2007 metų Lietuvos konvergencijos programa ir sausio 12 d., jos tvirtinimo LRV išvakarėse, išplatino **pranešimą spaudai „Konvergencijos programos tvirtinimas tęsia uždarų durų tradicijas Vyriausybėje“**, kuriame LLRI atkreipia dėmesį į skubotą ir iš esmės slaptą Lietuvos konvergencijos programos tvirtinimą Vyriausybėje ir į programoje numatytą biudžeto pajamų didinimą siekiant mažinti fiskalinį deficitą. LLRI nuomone, biudžeto deficitą reikia mažinti mažinant biudžeto išlaidas. Ši programa taip pat plačiai buvo komentuota žiniasklaidoje: LLRI pasisakė ir dėl netinkamo mokesčių klausimų sprendimo joje, ir dėl uždarumo priimančią programą.

Pranešimą spaudai reikšmingai citavo ir kreipėsi komentarų 7 pagrindiniai dienraščiai, radijo stotys ir televizijos. Rengtos papildomos nacionalinio radijo laidos ir LLRI ekspertų ir valdžios atstovų pokalbiai tiesioginiame radijo eterijoje: R.Šimašius skaitė komentarą „Lietuvos radijui“ „Mokesčių didinimas po konvergencijos širma“, publikuotas G.Miliausko straipsnis „Vadovo pasaulyje“ „Lietuvos konvergencijos programa – tarp eilučių...“

Balandžio viduryje LLRI komentavo Respublikos Prezidento metinę kalbą (iš viso 5 viešumo atvejai). Taip pat LLRI komentavo Vyriausybės priemonių įgyvendinimo planą ir 2004 metų Vyriausybės ataskaitą (iš viso 6 viešumo atvejai).

Kovo 23 d. LLRI surengė **spaudos konferenciją „Šimtas Vyriausybės blaškymosi dienų“**, kurioje instituto ekspertai apžvelgė ir įvertino dabartinės Vyriausybės 100 dienų darbus, dar kartą pabrėžė svarbiausius darbus, kuriuos būtina atlikti siekiant įmonių ir gyventojų gerovės. Dalyvavo U.Trumpa, R.Šimašius ir G.Steponavičienė. Dalyvavo 18 žiniasklaidos priemonių atstovų (įskaitant absoliučiai visas televizijas). Buvo surengta net po 2 laidas ir nacionaliniame, ir Žinių radijuje. Po spaudos konferencijos sulauktas ypatingas atgarsis iš paties Ministro Pirmininko lūpų.

Bendroji ES ekonominė politika

Gilindamasis į Lietuvai svarbius Europos Sąjungos institucijų rengiamus teisės aktus ir toliau dirbdamas verslo dereguliavimo srityje, Lietuvos laisvosios rinkos institutas (LLRI) **išnagrinėjo Europos Komisijos pateiktą paslaugų direktyvos projektą**, kuria siekiama panaikinti kliūtis laisvam paslaugų judėjimui tarp ES šalių. Institutas taip pat išanalizavo šios direktyvos poveikio įvertinimą bei Lietuvos ir kitų šalių pozicijas dėl direktyvos projekto ir suformulavo instituto poziciją šiuo klausimu. Direktyvos projekte yra numatytos pagrindinės priemonės paslaugų judėjimo laisvei užtikrinti. LLRI nuomone, šios direktyvos įgyvendinimas, ta apimtimi kaip numatyta projekte, būtų visokeriopai naudingas visos ES ir konkrečiai Lietuvos ekonomikos plėtrai ir žmonių gerovei. Laisvas paslaugų judėjimas sudarytų naujų galimybių kurtis ir veikti naujoms įmonėms, o vartotojams – rinktis įvairesnes paslaugas iš didesnio skaičiaus konkuruojančių teikėjų.

Sausio pradžioje LLRI savo nuomonę pateikė Ūkio Ministerijai, Lietuvos atstovams Europos Parlamente ir LRV kanceliarijai. Po pastabų pateikimo LLRI sulaukė skambučio iš EP Margaritos Starkevičiūtės, kuri dėkojo institutui už pateiktas pastabas, nes LLRI buvusi vienintelė organizacija iš Lietuvos, pateikusi nuomonę dėl šios direktyvos. Taip pat plačiai komentavo ir komentuoja žiniasklaidoje (Lietuvos, ir užsienio), vykdomas svarstymo monitoringas (Remigijaus Šimašiaus komentaras "Ar "skris" paslaugų

direktyva?" Lietuvos radijui; publikuotas straipsnis „Services Without Borders“ Europos interneto portale „Techcentralstation“; parengti ir publikuojami straipsniai American Chamber of Commerce ir British Chamber of Commerce leidiniuose).

Siekdamas palaikyti paslaugų direktyvos projektą, LLRI subūrė 15 Europos nevyriausybinų organizacijų, kurių vardu pasirašytą **peticiją** vasario 17 d. įteikė Europos Komisijai, Europos Parlamento nariams ir Ministrų Tarybai.

LLRI viceprezidentė Guoda Steponavičienė šiuo metu dalyvauja tarpžinybinėje Ūkio ministerijos darbo grupėje (Vidaus rinkos darbo grupės paslaugų pogrupis), kurios tikslas – suformuluoti Lietuvos poziciją ir pastabas **dėl ES paslaugų direktyvos projekto**. Ūkio ministerijai teiktos pastabos dėl Paslaugų direktyvos projekto. Į kai kurias pastabas atsižvelgiama.

Išnagrinėtas ir žiniasklaidoje komentuotas Europos Komisijos komunikatas dėl atnaujintos **Lisabonos strategijos** (taip pat komentuotas Lisabonos strategijos pažangos ataskaitos įvertinimas 2005 m. pavasarį vykusio ES viršūnių susitikimo kontekste). Iš viso 14 viešumo atvejai žiniasklaidoje:

- „Eltoje“ publikuotas G. Steponavičienės komentaras „Lisabonos strategija iš naujo“ (kurį perspausdino pagr. interneto portalai);
- Rengta Žinių radijo diskusija;
- Naujienų agentūra "Elta" publikavo LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės komentarą "Lisabonos strategija iš naujo".
- G.Steponavičienės interviu savaitraščiui „Laikas“ „Ar pažadins Europą Lisabonos strategija?“;
- U.Trumpos straipsnis „Eltai“ „ES ateitis: Lisabonos strategija ar Lisabonos tragedija?“ (perspausdintas „Vakarų eksprese“);
- U.Trumpos straipsnis ES naujienų portale EUobserver.com „The Lisbon Strategy or a Lisbon Tragedy?“ (perspausdintas BCC leidinyje);
- dalyvauta Žinių radijo diskusija apie Lisabonos strategiją laidoje „Raktas“ (A.Antanaitis).

Vasario 24 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Lietuvos pramonininkų konfederacijos organizuotoje konferencijoje "Lisabonos procesui įpusėjus: naujųjų ES šalių vyriausybių ir pramonės bei verslo organizacijų siekiai ir perspektyvos", į kurią atvyko Wim Kok, Aukšto lygio grupės, pateikusių Lisabonos strategijos įgyvendinimo ataskaitą, pirmininkas. Renginyje LLRI vadovas skaitė pranešimą "Lisabonos darbotvarkė: strategija ar deklaracijų rinkinys?".

Ūkio ministerija pakvietė LLRI viceprezidentę būti išorine eksperte rengiant **Lisabonos strategijos įgyvendinimo gairių planą**.

Be to, dalyvauta ir:

- Birželio 2 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Lietuvos ir Junginės Karalystės apskritojo stalo diskusijoje, kurioje skaitė pranešimą apie Lisabonos strategiją ir Paslaugų direktyvą.
- Spalio 17 d. G.Steponavičienė dalyvavo LR Prezidentūros surengtoje diskusijoje „Europos ateities iššūkiai: dirbti kaip įprasta, ar metas keistis“
- Lapkričio 10 d. Guoda Steponavičienė dalyvavo EK raporto "ES prekyba ir konkurencingumas" aptarime LR užsienio reikalų ministerijos užsienio prekybos politikos departamente

Jaunimas ir studentai

Kovo 23 d. LLRI, tęsdamas švietėjišką veiklą, antrą kartą paskelbė **rašinio konkursą „Laisvės studijos“**: buvo išplatintas pranešimas spaudai, informacija aukštojo mokslo įstaigoms, skelbimai universitetuose. LLRI rašinio konkursui buvo pateikti 25 darbai iš dvylikos Lietuvos ir užsienio universitetų. Vertinimo komisija įvertino pateiktus darbus, deja, turėjo konstatuoti, kad nė vienas iš pateiktų darbų neatitiko visų darbams keltų kriterijų. Komisija nutarė skirti paskatinamąjį prizą Eglės Beitaitės darbui „Ekonominės laisvės vertinimas ES šalyse. Lietuvos atvejis“. Suprasdamas, kad konkurso „Laisvės studijos“ tikslai nėra pasiekiami, LLRI nusprendė nuo kitų, 2006-ųjų, metų iš esmės pakeisti konkurso pobūdį ir skelbti esė ar kitų darbų konkursą LLRI pasiūlyta tema.

Spalio 13 d. LLRI inicijavo Lietuvoje viešėjusios garsaus JAV filosofo libertaro **prof. Hans Herman Hoppe paskaitą** „Politinis korektiškumas ir diskriminacija etikos ir ekonomikos požiūriu“, kuri vyko VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute.

Dalyvauta jaunimo ir studentų renginiuose:

- Moksleivių ir studentų anglų kalbos vasaros mokyklos Trakuose dalyviams perskaityta paskaita apie sveikatos apsaugos finansavimą.
- Gruodžio 6 d. Remigijus Šimašius dalyvavo Europos teisės studentų asociacijos organizuotame renginyje „Lietuvos teisinė sistema - draugas ar priešas verslininkui?“.
- Gruodžio 14 d. G.Steponavičienė skaitė pranešimą „Rengiamo specialisto atitikmuo rinkos poreikiams“ Vilniaus kolegijos mokslinėje-praktinėje konferencijoje ekonomikos fakulteto 60 metų sukakčiai paminėti.

Tyrimai ir apžvalgos

Parengta ir kovo mėnesį publikuota 2004 metų **ekonominė apžvalga „Dalybos briedžių girioje“** žurnalui „Naujasis Židinys-Aidai“ (Nr. 2005 m. sausis-vasaris). Autorė – G. Steponavičienė. Straipsnyje apžvelgiami svarbiausi 2004 m. ekonominiai ir socialiniai įvykiai: pirmieji Lietuvos narystės Europos Sąjungoje rezultatai ir Europos Sąjungos lėšų atnešama žala, mokesčių keitimo planai bei ūmėjanti situacija sveikatos apsaugos sistemoje, taip pat socialinės atskirties problema. Straipsnis perspausdintas interneto portale „Politika.lt“ ir LLRI leidinyje „Laisvoji rinka“

2005 m. sausio pradžioje LLRI išnagrinėjo ir žiniasklaidoje komentavo Lietuvos įvertinimą „Heritage“ ekonominės laisvės indeksą 2005. Iš viso: 7 viešumo atvejai žiniasklaidoje.

Vasario 4 d. U.Trumpa dalyvavo spaudos konferencijoje ir renginyje, kuriuose buvo pristatytas **Pasaulio banko investicinės aplinkos tyrimas** (kuriame LLRI dalyvavo 2004 m.). Renginyje skaitytas pranešimas, komentuota žiniasklaidai. Publikuotas U.Trumpos komentaras „Eltai“ „Plyno lauko investicijos ar investicijų plynė?“.

Gegužės 3 d. surengtoje spaudos konferencijoje LLRI pristatė **leidinį „Lietuvos ekonomikos tyrimas 2004/2005 (2)“**, išleistą lietuvių-anglų kalbomis. Jame pateikiami jubiliejinio – 15-ojo - Lietuvos ekonomikos tyrimo rezultatai – rinkos dalyvių 2004 m. Lietuvos ekonomikos rodiklių vertinimai ir patikslintos prognozės 2005-iesiems. Be to, gegužės 11 d. LLRI surengė jubiliejinio, 15-ojo, Lietuvos ekonomikos tyrimo pristatymą, skirtą šio tyrimo dalyviams ir instituto rėmėjams.

Lapkričio 14 d. išplatintas pranešimas spaudai “Pasiekęs gyventojus, ekonomikos augimas ima lėtėti, mano rinkos dalyviai.” Atliktas 16-asis ekonomikos tyrimas, išleista knyga lietuvių ir anglų kalbomis.

14 viešumo atvejų.

Parengta „**Nations in transit**“ Lietuvos 2005 metų pokyčių apžvalga Freedom house organizacijai JAV.

Partneriai

Balandžio 27-28 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo 5-jame metiniame laisvės forume, kurį Majamyje rengia Jungtinėse Amerikos Valstijose įsikūręs Atlas ekonominių tyrimų fondas. Šis renginys – tai didžiausias kasmet organizuojamas viešosios politikos institutų vadovų suvažiavimas, kuriuo siekiama sudaryti geriausias šių institucijų ir jų bendraminčių bendradarbiavimo galimybes. Renginyje LLRI vadovas skaitė pranešimą apie laisvąją rinką ir saugumą.

Balandžio 28-29 d. Ugnius Trumpa taip pat dalyvavo metiniame Heritage fondo susitikime Majamyje. Šis renginys kiekvienais metais pritraukia apie 500 viešosios politikos institutų vadovų, teisininkų, analitikų, politikų ir visuomenės veikėjų iš viso pasaulio. Susitikimo metu aptartos problemos, strategijos ir metodai, kaip propaguoti ir įgyvendinti laisvosios rinkos ir ribotos valdžios idėjas.

2005 m. spalio 14-15 d. Vilniuje vyko LLRI organizuota Europos laisvosios rinkos idėjas propaguojančių nevyriausybinų organizacijų konferencija „Europos trečiasis kelias: ar judame į priekį?“. Renginyje dalyvė ryškiausi dešinėsios pakraipos institutų (angl. - think-tank) atstovai iš Europos, JAV, Čilės ir kitų šalių diskutavo apie bankrutuojantį Europos socialinį modelį bei ekonominį saugumą Europoje. Iš viso renginys

sutraukė apie 100 dalyvių iš 24 šalių. Renginyje dalyvavo pirmą kartą į Lietuvą LLRI kvietimu atvykęs garsus pasaulio ekonomistas, Čilės pensijų reformos architektas dr. Chosé Pinera (José Piñera).

Publikacijos po šios konferencijos:

- „Verlso klasė“ (VŽ priedas) reportažas „Kaip visuomenę paversti kapitalistais?“ (su Ch.Pineros ir G.Steponavičienės komentarais).
- I.Makaraitytė, „Atgimimas“ „Europos Sąjunga lekia į pražūtį“;
- LLRI straipsnis žurnale „Naujasis Židinys-Aidai“ „Europos gerovės valstybė – patrauklus kelias į niekur“;
- „Mokesčių žinios“ reportažas „Laisvosios rinkos idėjos gyvos“;
- Spec. LLRI e-leidinio „Laisvoji rinka“ 2005 Nr.3, kurioje publikuojami pagrindiniai pranešimai.

Kita

2005 m. spalio 12 d. surengtoje spaudos konferencijoje „15 metų kelyje į laisvę“ institutas pristatė **leidinį „Laisvės algoritmai“**, kuris išleistas minint 15 metų LLRI veiklos jubiliejų. Jame pristatomi vertingiausi buvusių ir esamų instituto darbuotojų straipsniai, atspindintys reikšmingiausias Lietuvos ekonomines, socialines ir politines aktualijas bei instituto veiklą per 15 metų. Lapkričio 16 d. LLRI vadovas Ugnius Trumpa susitiko su Lietuvos Respublikos Prezidentu Valdu Adamkumi. Susitikimo metu LLRI prezidentas įteikė šalies vadovui jubiliejinį instituto straipsnių rinkinį „Laisvės algoritmai“, buvo aptarti instituto 15 metų darbai ir ateities planai.

G.Steponavičienė skaitė pranešimą apie lyties aspekto svarbą ekonomikos teorijoje ir praktikoje VU Lyčių studijų centro konferencijoje „Lytis ir tapatybė“.

Viešumas žiniasklaidoje

Iš viso buvo 273 viešumo atvejai, tarp jų taip pat:

- 1) Sausio 5 d. R.Šimašiaus komentaras per Lietuvos radiją „Apie valdžią ekonominėje mitologijoje“;
- 2) Vasario 15 d. R.Šimašius dalyvavo Žinių radijo laidoje „Apskritas stalas“ tema „Valstybė, valdžia, individas“ (ved. A.Perednis);
- 3) Naujienų agentūra "Elta" publikuoja LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus komentarą "Ką daryti, kad klestėtų Lietuvos ekonomika";
- 4) Savaitraštis „Mokesčių žinios“ publikuoja interviu su LLRI prezidentu Ugniumi Trumpa "Lietuva neturi nusileisti pažangių reformų šalims";
- 5) Guoda Steponavičienė interviu „Vyriausybė juda be aiškios krypties" savaitraščiui "Ekstra" vertino koalicinės Vyriausybės planus, euro įvedimą ir kitas ekonomines aktualijas;
- 6) LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus komentarą Kainos, euro įvedimas ir valstybės politika" Lietuvos radijui apie tai, ar reikia baimintis kainų kilimo dėl euro įvedimo.
- 7) G. Steponavičienė dalyvavo Lietuvos radijo diskusijoje „Tarp Rytų ir Vakarų“ (ved. D.Kuolys) tema - Ar socialdemokratų politika yra progresyvi?.
- 8) 06.08 "Ką reiškia "ne" Europos Sąjungos Konstitucijai?" - Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui.
- 9) 05.26 'The Year of Living Competitively' - LLRI prezidentas Ugnius Trumpa ir ekspertė Monika Kačinskienė apžvelgia vienerius Lietuvos narystės Europos Sąjungoje metus. Straipsnis publikuojamas interneto portale <http://www.techcentralstation.be/>.
- 10) 07.11 "Laisvoji rinka: kas prieš?" - DELFI interneto vartai publikuoja Remigijaus Šimašiaus straipsnį apie kai kuriuos paklydimus, kurie nuolat lydi laisvosios rinkos priešininkus.
- 11) rugsėjo 27 d. LLRI viceprezidentai dr. Guoda Steponavičienė ir dr. Remigijus Šimašius dalyvavo Žinių radijo laidoje "Raktas", kurio tema - ar dėl blogo gyvenimo kaltas Laisvosios rinkos institutas?
- 12) 11.27 U.Trumpa Lietuvos radijo laidoje „Forumai“ apie „nepirkimo dienos“ akciją (V.Savukynas)
- 13) U.Trumpa Lietuvos radijo laidoje „Kasdienybės kultūra“ apie visuomenės vertybes;
- 14) 11.09 R.Šimašiaus Savaitės komentaras Lietuvos radijuje „Europos socialinio modelio šešėliai“,
- 15) 12.21 R.Šimašiaus Savaitės komentaras Lietuvos radijuje „Vyriausybės metinės“.

LLRI buvo girdimas ir cituojamas analizuojant pagrindinius ekonominius įvykius. Diskusijose, įvairiomis ekonominės politikos temomis, pavykdavo parodyti laisvos rinkos alternatyvą ekonomikos reguliavimui.

LLRI 15 metų veiklos minėjimas

Data: **2005-10-13 18:30**
Organizatorius: LLRI
Kalba: pranešimo kalba - anglų (vertimas į lietuvių k.)

2005 m. spalio 13 d. vyko Lietuvos laisvosios rinkos instituto (LLRI) šventinis renginys, skirtas paminėti instituto 15 metų veiklos sukaktį. Šventinėje vakarienėje dalyvavo virš šimto LLRI rėmėjų, bičiulių, užsienio partnerių, politikų ir žiniasklaidos atstovų, susirinkusių išreikšti savo paramą Lietuvos laisvosios rinkos instituto įgyvendinamai misijai. LLRI yra vienintelis laisvosios rinkos idėjas propaguojantis institutas Lietuvoje ir vienas seniausių dešinėsios pakraipos institutų visoje Europoje. LLRI taip pat buvo pirmoji po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje įsteigta institucija, teikianti nepriklausomą ekonominę analizę.

(iš kairės) LLRI prezidentas Ugnius Trumpa ir Čilės ekonomistas, buvęs Čilės Socialinės apsaugos ir darbo ministras dr. Chose Pinera

Institutas didžiuojasi galėjęs pristatyti vakaro svečiams pagrindinį renginio kalbėtoją – pirmą kartą Lietuvoje besilankiusį garsų pasaulio ekonomistą, **Čilės pensijų sistemos reformos architektą Chose Pinera**, kurį „London Sunday Telegraph“ apibūdino kaip „pensijų srities Plačido Domingo“. Šventinės vakarienės metu svečias kalbėjo apie tikrąjį ir tariamą solidarumą kovojant su skurdu ir neteisingumu. Linkėdamas Lietuvos laisvosios rinkos institutui didžiulės sėkmės, dr. Pinera apibūdino, kokį instituto vaidmenį jis mato artimiausioje ateityje: „Per pirmuosius 15 metų Jūs sukūrėte valstybę – nepriklausomą, laisvą valstybę – už tai reikšiu didžiausią pagarbą. Pradėjote įsijungimo į euro zoną procesą – už tai reikšiu didžiausią pagarbą. Tačiau dabar Jums iškilo dar vienas nepaprastas iššūkis – tai paskutinė mylia, kurią turite įveikti įsivesdami eurą, ir klausimas, ar pavyks tai padaryti nepatiriant Vakarų Europos šalių problemų! Tikiu, kad esate pajėgūs tai padaryti, ir viliosi, kad Lietuvos laisvosios rinkos institutas kausis priekinėse šio mūšio gretose... [...] Atminkite meilę savo šaliai, atminkite idėjų galią, atminkite gyvenimą, laisvę ir laimės siekį.“ Renginyje dalyvavęs Prezidento patarėjas dr. Ramūnas Vilpišauskas perskaitė **Lietuvos Respublikos Prezidento sveikinimą institutui**. Oficialiame sveikinime Prezidentas Valdas Adamkus pabrėžė nuo pat instituto sukūrimo pradžios buvo juntamas svarus ir konstruktyvus jo darbuotojų indėlis į svarbiausias ekonomines reformas ir viešas diskusijas: „Jūs visuomet sugebėdavote rasti sveiką pusiausvyrą tarp kritiško požiūrio į visų vyriausybių veiklą, grindžiamą pačiomis įvairiausiomis ideologinėmis nuostatomis, ir nuolatinio glaudaus dialogo su valdžios institucijomis.“ Prezidentas Adamkus savo sveikinime taip pat rašė: „Galiu drąsiai tvirtinti, kad Lietuvos laisvosios rinkos institutas jau paliko ryškų pėdsaką Lietuvos, tik prieš penkiolika metų atkūrusios nepriklausomybę, istorijoje. [...] neabejoju, kad Lietuvos laisvosios rinkos institutas ir toliau išliks vienas iš svarbiausių diskusijų apie ekonomines mūsų gyvenimo aktualijas dalyvių Lietuvoje ir už jos ribų. Tikiu, kad Jūsų kritiškas ir konstruktyvus žodis bus girdimas ir ateityje. Linkiu, kad šis žodis skleistų laisvės ir atsakomybės už save bei už savo šalį dvasią.“

(iš kairės) Jungtinės Karalystės Ambasadorius Lietuvoje Colin Roberts ir LRT generalinis direktorius Kęstutis Petrauskis

(iš kairės) Žurnalistas Virgis Valentinavičius, koncerno "MG Baltic" valdybos narys Raimondas Kurlianskis ir UAB "Palink" generalinis direktorius Aidas Mackevičius

(iš kairės) LLRI tarybos pirmininkė Elena Leontjeva, filosofas dr. Algirdas Degutis ir visuomenės veikėjas Virginijus Daukas

(iš kairės) Vertybinių popierių komisijos pirmininkas Virgilijus Poderys, advokatų kontoros "Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN" asocijuotasis partneris Vitas Vasiliauskas ir Draudimo priežiūros komisijos narys Mindaugas Stankevičius,

IX. Kitos temos

Ekonominės veiklos reguliavimai

Birželio 10 d. 11 val. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo verslo forume "Asocijuotų verslo struktūrų bendradarbiavimas gerinant verslo aplinką ir plėtojant žmogiškuosius išteklius", kuriame skaitė pranešimą "Verslo aplinkos veiksniai ir jų įtaka šalies verslui".

Gruodžio 6 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo **Nuolatinės komisijos verslo sąlygų gerinimo klausimams** spresti posėdyje, kuriame buvo svarstyti klausimai dėl investicijų aplinkos gerinimo Lietuvoje. Tai buvo pirmasis minėtos komisijos posėdis po to, kai jos sudėtis buvo atnaujinta Lietuvos Vyriausybės 2005 m. spalio 21 d. Nr. 1133 nutarimu. Artimiausiuose posėdžiuose LLRI vadovas pateiks Komisijos svarstymui LLRI siūlymus dėl teritorijų planavimo, žemės rinkos ir statybų žemės rinką reguliuojančių valstybės institucijų konsolidavimo funkcijų.

18 viešumo atvejai, tarp jų:

- LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko komentaras "Greitojo maisto reguliavimas keliauja paskui tabaką ir alkoholį", publikuotas interneto vartuose „Omni laikas“, kalba apie tai, kaip iš pradžių palyginti menkas reguliavimas ilgainiui gali virsti esminiu veiklos suvaržymu.
- 08.22 "Turistų vanojimas" – R.Šimašius Lietuvos radijuje komentavo naują pirčių įrengimo ir priežiūros reguliavimą ir galimą jo įtaką kaimo turizmo plėtrai Lietuvoje.
- 08.04 "Nuo tariamos apsaugos apsnūdę vartotojai pamiršta įgūdžius" - LLRI eksperto Giedriaus Kadziausko atsiliepimas į "Verslo žinių" straipsnį apie vartotojų teises.

Konkurencija - 19 viešumo atvejų žiniasklaidoje: Remigijaus Šimašiaus komentarą "Kartelių draudimas - konkurencija išvirkščiai" Lietuvos radijui apie Konkurencijos tarybos sprendimą nubausti Vilniaus taksi firmas dėl "susitaro" kainų kėlimo.

Korupcijos prevencija

2005 m. gegužės mėn. keturios nevyriausybinės organizacijos - LLRI, „Transparency International“ Lietuvos skyrius, Žmogaus teisių stebėjimo institutas ir Pilietinės visuomenės institutas - remiami Jungtinės Karalystės Ambasados, įkūrė **Pilietinį aljansą prieš korupciją**, kuris siekia aktyviau dalyvauti antikorupcinėje veikloje ir ragina Lietuvos vyriausybę imtis realaus korupcijos prevencijos politikos įgyvendinimo. Aljansas įkurtas bendro projekto „Vyriausybės korupcijos prevencijos politikos skatinimas: Lietuvos NVO aljanso kūrimas“ rėmuose. Projektu siekiama remti ir skatinti veiksmingą valdžios kovą su korupcija stiprinant ir įgyvendinant jos korupcijos prevencijos politiką. Partneriai „Pilietinėje koalicijoje prieš korupciją“ išleido leidinį. Pagal šį projektą, LLRI atliko elektroninės valdžios taikymo korupcijos prevencijai studiją „**Elektroninės valdžios galimybės mažinant korupciją viešajame sektoriuje**“. Gruodžio 8 d. G.Kadziauskas Pilietinio aljanso prieš korupciją konferencijoje „Piliečių įtraukimas - vienintelis vaistas nuo korupcijos“ skaitė pranešimą „Kodėl e-valdžia - ne panacėja?“, pabrėžiant e-valdžios priemonių diegimo privalumus ir trūkumus užkertant kelią korupcijai.

Dalyvauta renginiuose:

- Balandžio 22 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Seime vykusioje konferencijoje "Etikos kodeksas – tiltas tarp politikų ir visuomenės?". Renginyje LLRI vadovas skaitė pranešimą "Politikos etikos kodeksas: prabanga ar būtinybė?".
- 2005 m. gegužės 24 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Vilniuje, o gegužės 25 d. – Kaune vykusiose konferencijose "Iššūkiai kovojant su korupcija Lietuvos savivaldybėse ir apskrityse", kuriose skaitė pranešimą "Licencijos, leidimai ir korupcijos prevencija". Renginius organizuoja STT ir PHARE organizuojamoje konferencijoje.
- Birželio 15-16 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa vedė dviejų dienų konferenciją "Sąžiningumas ir dorumas Lietuvos versle" (viešbutis "Le Meridien Villon"). Joje dalyvavo Prezidentas Valdas Adamkus. Renginį organizavo grupė įmonių ir verslo asociacijų.

Teisingumo ministro kvietimu LLRI atstovas dalyvavo sukurtos darbo grupės antstolių Sprendimų vykdymo instrukcijai tobulinti darbe.

Iš viso – 14 viešumo atvejų žiniasklaidoje, tarp jų R.Šimašiaus Lietuvos radijo komentaras „Verslo sąlygos įmonių akimis – pokyčiai didžiuliai“.

NVO teisinis reglamentavimas.

Kovo 9 d. Vilniuje vyko LLRI, „Transparency International“ ir Pilietinės visuomenės instituto organizuojamas seminaras "Ar liks NVO teisėkūros nuošalyje?". NVO ir valdžios atstovai diskutavo apie tai,

kaip reglamentuoti visuomenės dalyvavimą teisėkūroje. Seminare LLRI pristatė studiją "Visuomenės dalyvavimo teisėkūroje teisinės aplinkos gerinimas". Į studijoje išsakytus pasiūlymus dėl teisėkūros procesų viešumo bei lobistinės veiklos dereguliacijos reformos buvo sureaguota iš Teisingumo ministro ir Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos, rengiančios naują Lobistinės veiklos įstatymo redakciją. Taip pat parengtas medžiagos apie NVO apskaitos problemas projektas.

Kovo 4 d. vyko spaudos konferencija, kurioje keturios pilietinės organizacijos pasiūlė, kaip politikams išbristi iš dabartinės pasitikėjimo krizės. Dalyvavo: Rytis Juozapavičius, "Transparency International" direktorius, Ugnius Trumpa, Lietuvos laisvosios rinkos instituto prezidentas, Darius Kuolys, Pilietinės visuomenės instituto direktorius bei Henrikas Mickevičius, Žmogaus teisių stebėjimo instituto direktorius. Viso 6 viešumo atvejai žiniasklaidoje.

2005 m. kovo 30 d. Nevyriausybių organizacijų apskaitos tema buvo aptarta LLRI organizuotoje diskusijoje "NVO apskaitos naujovės ir problemos". Diskusijos tikslas - aptarti nevyriausybių organizacijų apskaitos naujoves ir kylančias problemas bei ieškoti jų sprendimo būdų. Joje dalyvavo Lietuvos nevyriausybių organizacijų atstovai, ekspertai, valstybės suinteresuotų institucijų atstovai, žurnalistai. LLRI pateikė siūlymus, kaip suderinti pelno nesiekiančių juridinių asmenų finansinę apskaitą ir mokestinę atskaitomybę.

2005.04.21 savaitraštis „Mokesčių žinios“ publikuoja LLRI finansininkės Nijolės Veniūtės straipsnį "NVO apskaitoje problemų dar liko" apie NVO buhalterius kamuojančius sunkumus. Straipsnyje "NVO apskaita: tarnaitė ponija" LLRI asocijuota ekspertė Rūta Vainienė taip pat kalba apie nevyriausybių organizacijų buhalterinės apskaitos sunkumus.

Socialinė politika

4 viešumo žiniasklaidoje atvejai, tarp jų - LLRI viceprezidentės Guodos Steponavičienės straipsnis "Ir pažadėjo, ko namie nepalikęs..." apie paramą šeimai, kurį publikuoja žurnalas "Naujasis Židinys" ir Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui "Pasaulio skurdas, pasaulio turtingieji ir ekonomikos pamokos Lietuvai" (07.06) .

Šešėlinė ekonomika

Parengtas pranešimas bei perskaitytas Lietuvos Vyriausybės bei Lietuvos pramoninkų konfederacijos surengtoje konferencijoje „Šešėlinis verslas – iššūkiai ir realybės“ tema „Šešėlinio verslo priežastys ir pasekmės“. Pranešimo išvada – šiuo metu naudojami kovos su oficialiai neapskaityta ekonomika būdai yra neveiksmingi ir nepakankami. Turėtų daugiau dėmesio būti skiriama ekonominei, ypač mokesčių, politikai, pasitikėjimo vyriausybe skatinimui.

Taip pat Eltai parašytas straipsnis „Apie šešėlius ir solidarumą versle ir politikoje“ ir dalyvauta diskusijoje šia tema laidoje „Spaudos klubas“. Balandžio 1 d. komentare ELTAI "Apie šešėlius ir solidarumą versle ir politikoje" kalba LLRI ekspertė Monika Kačinskienė.

Pensijų reforma

16 viešumo atvejų žiniasklaidoje, tarp jų:

1) straipsnis „Lithuania’s Exemplary Reform Needs Reforming“ perspausdinamas JAV laisvarinkiško instituto interneto portale www.independent.org.

2) 2005.09.09 "Ar reikia griežtinti pensijų fondų priežiūrą?". "Ne,"- teigia LLRI ekspertė Monika Kačinskienė dienraštyje "Verslo žinios."

Pinigų politika

LLRI parengė ir pristatė savo **poziciją dėl Lietuvos narystės Ekonominėje ir pinigų sąjungoje**. LLRI nuomone, euro įvedimas turės ir teigiamų, ir neigiamų padarinių šalies ekonomikai ir gyventojams, o siekiant maksimalios euro naudos Lietuvoje reikėtų išlaikyti valiutų konkurenciją.

Gegužės 27 d. vyko LLRI diskusija "**Svarbiausi iššūkiai Lietuvai stojant į eurozoną**". Renginio metu institutas pristatė LLRI paruoštą studiją apie euro įvedimo pasekmes.

Liepos 14 d. vyko LLRI organizuota diskusija "**Vokietijos ir Lietuvos kelias link euro: patirtis ir perspektyvos**". Pasiremiant Vokietijos patirtimi renginyje buvo įvertintos Lietuvos stojimo į euro zoną perspektyvos ir pagrindiniai iššūkiai, taip pat aptarta euro zonos ateitis po pastarojo meto politinių įvykių Europos Sąjungoje.

Spalio 4 d. LLRI prezidentas Ugnius Trumpa dalyvavo Užsienio reikalų ministerijos rengiamoje diskusijoje "Euras Lietuvoje – avantiūra, būtinumas ar mirazas?". Renginyje LLRI vadovas skaitė pranešimą "Verslo ir visuomenės nuomonė ir lūkesčiai artėjant Eurui".

Viso 49 viešumo atvejai žiniasklaidoje, tarp jų

- LLRI pozicija "Narystė euro zonoje atneš naudos tik esant valiutų konkurencijai Lietuvoje" publikuojama naujienų agentūroje "Elta".

- Žinių radijo diskusija

- "Kainos, euro įvedimas ir valstybės politika", LLRI viceprezidento Remigijaus Šimašiaus komentaras Lietuvos radijui apie tai, ar reikia baimintis kainų kilimo dėl euro įvedimo (03.30).

Privatizavimas - 18 viešumo atvejų žiniasklaidoje.

Teisėkūra. 04.22 apie tai, kaip lobizmo reguliavimas apsunkina verslo santykius su valdžia, kalba LLRI prezidentas Ugnius Trumpa ir ekspertas Giedrius Kadziauskas straipsnyje "Skaidrus lobizmas: utopija ar realybė?", kurį publikuoja "Vadovo pasaulis".

Žemės ūkis. Du viešumo atvejai: 2005.07.29 "Ar remti ekologinius ūkius?". "Ne", - sako LLRI ekspertas Giedrius Kadziauskas dienraščiui "Verslo žinios"; 2005.07.29 "Rūpestį turi keisti veiksmai". LLRI bendradarbis Alminas Žaldokas "Atgimimui" teigia, kad Europos konkurencingumo siekį užšaldė Bendroji žemės ūkio politika.

X. LLRI žiniasklaidoje

Per 12 mėnesių LLRI užfiksavo 991 (2004 – 990; 2003m. – 870) ekspertų komentarus, diskusijas radijuje ir televizijoje bei publikacijas spaudoje (įskaitant straipsnius, komentarus, pranešimus spaudai, citavimus ir paminėjimus, taip pat kelias konsultacijas žurnalistams).

LLRI iniciatyva – 331 (33,4%); (2004 m. 285 (29 %)

Žurnalistų iniciatyva – 658 (66,6%); (2004 m. - 705 (71 %)

Užsienio žiniasklaidoje – 38 (2004 m. - 47 pasirodymai)

Prioritetinės sritys:

1. **Mokesčių politika** - 281 (182; 115)
2. **Ekonominė politika** – 273 (172; 71)
3. **Darbo santykiai** – 65 (47; 32)
4. **Energetika** – 62 (27; 20)
5. **Transporto politika** – 31 (1; 0)
6. **Žinių ekonomika** – 30 (18; 16)
7. **Sveikatos apsauga** – 28 (29; 23)
8. **Žemės rinka** – 7 (2; 10)

Neprioritetinės sritys:

9. **Įvairūs** – 55 (57; 37)
10. **Pinigų politika** – 49 (18; 18)
11. **Privatizavimas** – 41 (22; 69)
12. **Valstybės finansai** - 30 (12; 19)
13. **Konkurencija** – 19 (45; 10)
14. **Verslo reguliavimas** – 18 (43; 57)
15. **Pensijų reforma** – 16 (14; 57)
16. **Korupcijos prevencija** – 14 (11; 13)
17. **NVO veiklos reglamentavimas** – 13 (9; 6)
18. **Švietimas** – 9 (7; 7)
19. **Teisėkūra** – 5 (10; 0)
20. **Socialinė apsauga** – 4 (24; 10)

LLRI pasirodymai pagal žiniasklaidos tipą

Spauda – 471 (47,5%); (462 (46,8 %)
Radijas – 196 (19,8%); (214 (21,6 %)
El. žiniasklaida – 130 (13,1%); (134 (13,5 %)
Televizija – 125 (12,6%); (105 (10,6 %)
Agentūros – 68 (6,7%); (74 (7,5 %)

LLRI pasirodymai pagal formą

Komentarai – 471 (47,5%); (549 (55,5 %)
Reportažai – 110 (11,1%); (51 (5 %)
Cituojuama – 104 (10,5%); (72 (7 %)
Perspausdinta – 80 (8,1%); (23 (2 %)
Minima - 56 (5,7%); (42 (4 %)
Žinutės – 55 (5,5%); (110 (11 %)
Straipsniai – 53 (5,3%); (87 (8,8 %)
Diskusijos – 46 (4,6%); (50 (5 %)
Interviu – 12 (1,2%); (17 (1,7 %)
Konsultacijos – 3 (0,3%)

Spaudos konferencijos

Surengta – 9 (6; 5)

Valdžios veiksmai
Mokesčių reforma
LRV šimtadienis
Lietuvos ekonomikos tyrimo pristatymas
Kontrabandos mažinimas - 1
Registru studijos pristatymas
Kelių finansavimo studijos pristatymas
Jubiliejinio leidinio „Laisvės algoritmai“ prist.
Transporto studijų pristatymas

Pranešimai spaudai

Išplatinta – 10 (20; 9) ir 1 peticija ES institucijoms

› Valdymo privatizavimas ir depolitizavimas padidintų Klaipėdos uosto konkurencingumą
› Lietuvai tikslinga greičiau vykdyti geležinkelių sektoriaus reformą
› Šią savaitę Vilniuje renkami Europos ir pasaulio dešinėsios pakraipos institutų atstovai
› Lietuvos valdžia turi ir galimybių, ir svarių prižasčių siūlyti ES mažinti akcizus
› LLRI sveikina Seimo iniciatyvą dėl "Registru centro" paslaugų atskyrimo
› Laisvės nuo mokesčių diena šiemet ateina gegužės 5 dieną
› Auga rinkos dalyvių pesimizmas dėl šalies perspektyvų ekonomikos
› LLRI apibendrina 13-osios Vyriausybės šimto dienų veiklą
› Lietuvos laisvosios rinkos institutas vėl skelbia rašinio konkurso
› Konvergencijos programos tvirtinimas tęsia uždaru durų tradicijas Vyriausybėje

LLRI ekspertų pasirodymai

R.Šimašius – **195** (15 disk./4 str./3 int.)
U.Trumpa – **146** (16 disk./9 str./4 int.)
G.Steponavičienė – **114** (11 str./9 disk./4 int.)
G.Kadžiauskas – **56** (9 str./3 disk.)
M.Kačinskienė – **27** (4 str./1 disk.)

G.Miliauskas – **14** (2 str.)
R.Vainienė – **11** (4 str./1 int.)
S.Groblys – **4** kom.

XI. Nuorodos į svarbiausius 2005 m. LLRI analitinius darbus

Mokesčiai ir jų administravimas

LLRI studija "Kelių finansavimo alternatyvos" -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_studija_keliu_finansavimo_alternatyvos/966

Išvados dėl Atliekų tvarkymo įstatymo ir Rinkliavų įstatymo -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/isvados_del_atlieku_tvarkymo_istatymo_ir_rinkliavu_istatymo/1537

LLRI pozicija ir siūlymai dėl 2005 m. gegužę Seime svarstomos Lietuvos mokesčių pertvarkos -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_pozicija_ir_siulymai_del_2005_m_geguze_seime_svarstomos_lietuvos_mokesciu_pertvarkos/1538

Pasiūlymai dėl pelno nesiekiančių juridinių asmenų finansinės apskaitos ir mokestinės atskaitomybės suderinamumo -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/pasiulymai_del_pelno_nesiekianciu_juridiniu_asmenu_finansines_apskaitos_ir_mokestines_atskaitomybes_suderinamumo/1540

Gyventojų apklausa dėl nekilnojamojo turto mokesčio įvedimo -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/gyventoju_apklausa_del_nekilnojamojo_turto_mokescio_ivedimo/1544

Darbo santykių reguliavimas

Pastabos dėl Darbo kodekso pakeitimo -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/pastabos_del_darbo_kodekso_pakeitimo/1539

8 priežastys, dėl kurių minimalaus mėnesinio atlyginimo didinimas negali duoti gerų rezultatų -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/8_priezastys_del_kuriu_minimalaus_menesinio_atlyginimo_didinimas_negali_duoti_geru_rezultatu/1547

LLRI pozicija dėl darbo santykių reguliavimo ir Lisabonos strategijos -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_pozicija_del_darbo_santykiu_reguliavimo_ir_lisabonos_strategijos/1548

Sveikatos apsaugos sistema

LLRI pozicija dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl paslaugų vidaus rinkoje projekto -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_pozicija_del_europos_parlamento_ir_tarybos_direktyvos_del_paslaugu_vidaus_rinkoje_projekto/1550

Žinių ekonomika

Valstybės registrų reformos galimybių studija -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/valstybes_registru_reformos_galimybiu_studija/1535

LLRI pastabos dėl kreipimosi į Lietuvos Vyriausybę kurti klasterizacijos politiką -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_pastabos_del_kreipimosi_i_lietuvos_vyriausybe_kurti_klasterizacijos_politika/1541

Transportas

LLRI studija "Uosto valdymas ir politika: iššūkiai, keliai, sprendimai" -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_studija_uosto_valdymas_ir_politika_issukiai_keliai_sprendimai/2279

LLRI studija "Lietuvos geležinkeliai: kaip ir kada reformuosime" -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_studija_lietuvos_gelezinkeliai_kaip_ir_kada_reformuosime/2276

Energetika

LLRI studija "Energetikos politika: priemonės, galimybės ir kryptys" -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/llri_studija_energetikos_politika_priemones_galimybes_ir_kryptys/1530

Žemės nuosavybė ir žemės rinka

Pastabos dėl Teritorijų planavimo įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (IXP-715) -

http://www.lrinka.lt/index.php/analitiniai_darbai/pastabos_del_teritoriju_planavimo_istatymo_kai_kuriu_straipsniu_pakeitimo_istatymo_projekto_ixp_715/1529